

CONEIXEMENT I US DE LA LLENGUA CATALANA A LA PROVINCIA
DE BARCELONA

Anàlisi dels resultats del Padró de 1975 i de l'avanç dels
del de 1981.

(Redacció provisional i incompleta. Prohibida la reproducció total o parcial).

autor: Modest Reixach i Pla
amb la col.laboració de Joaquim Capellades,
Josep Casco i Joaquim Torres.

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura

Direcció General de Política Lingüística

Fundació Jaume Bofill

1983

INTRODUCCIÓ

L'estudi sociolingüístic que presentem en les pàgines que segueixen serà millor comprès i interpretat si es tenen en compte alguns aclariments previs.

1. JUSTIFICACIÓ

Més que justificar el treball fet, el que cal és explicar el retard amb què s'ha produït. Que una informació aplegada el 1975 no sigui explotada de forma àmplia i sistemàtica fins a 1983 és un fet insòlit. Més encara, si pensem que es tracta d'un cens, amb interès, per tant, primordialment temporal, el primer de tipus lingüístic que es realitza en tota la història de Catalunya. El retard és encara més incompreensible en un país com el nostre on la preocupació per la llengua pròpia és tan viva en amplis cercles i ha suscitat tantes polèmiques i on, potser per això, s'ha produït durant aquests darrers deu o quinze anys un progrés considerable de la sociolingüística i dels seus conreadors.

Amb aquestes puntualitzacions volem simplement remarcar que, si no s'ha emprès fins ara l'explotació del cens lingüístic de 1975, no es pas per manca d'interès de les dades ni dels estudiosos, sinó que hi deuen haver intervingut factors extracientífics, l'explicació dels quals deixem a qui ho conegui o a qui per toqui.

El fet és que el 1975 es va realitzar un cens lingüístic a tots els municipis de la província de Barcelona, la metodologia i tècniques del qual són exposades al capítol primer del nostre estudi. Els resultats globals provisionals foren publicats pel Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya el 1978 i es deixà per a més tard de forma indefinida l'explotació més completa d'aquesta informació. Cal dir que no poques i qualificades veus n'havien demanat repetidament una publicació més extensa i

una anàlisi més completa. Però no fou fins al 1982 que la Direc
tora General de Política Lingüística, Sra. Aina Moll, encarregà
a la Fundació Jaume Bofill de realitzar una explotació àmplia
d'aquest primer cens lingüístic de la zona més poblada de Cata-
lunya.

2. PLANTEJAMENT DE L'ESTUDI.

Com ja s'explica més detalladament al capítol primer, el cens contenia quatre preguntes lingüístiques referents a la comprensió del català, a la capacitat d'expressar-s'hi oralment i per escrit i a la seva utilització habitual en família. Aquestes dades lingüístiques eren susceptibles de ser creuades amb tota la resta d'informació del Padró Municipal, com és l'edat, el sexe, l'origen, la professió, la instrucció, la zona de residència... Determinar, realitzar i analitzar aquestes correlacions és la tasca que ens hem assignat i que ara presentem. Hem triat les variables que creïem a priori més significatives i interessants en una anàlisi global i hem analitzat llur incidència sobre el coneixement i ús de la llengua catalana. Aquestes variables són, en primer lloc, territorials: municipi, comarca, Corporació Metropolitana de Barcelona i província. En alguns casos hem baixat a districtes. També hem cregut d'interès procedir a una agrupació dels municipis, no per raons de proximitat i cohesió territorial, com es fa en les comarques, sinó per semblança de volum demogràfic. Aquesta és una classificació que, per entendre'ns, en diem "hàbitat". No hem tampoc oblidat les variables personals i socials com són l'edat, el sexe, el lloc de naixement, la professió i el nivell d'instrucció.

Amb tot això, creiem que hem aprofitat per a l'estudi lingüístic la major part d'informació no lingüística més potencialment significativa que forneix el Padró. Resten evidentment moltes altres possibilitats d'anàlisi més minuciosa que no ha pogut tenir cabuda en un estudi general com el nostre. No hem fet, per exemple, correlacions múltiples de variables, sinó que ens hem limitat a les binàries (creuament d'una variable lingüística amb una altra de no lingüística). Això vol dir que resten encara moltes altres possibilitats d'explotació puntual del cens. En suggerim no poques en el decurs de l'estudi.

Hem procurat que l'exposició dels resultats de la nostra anàlisi sigui planera i comprensible per a tothom. Per això hem evitat la utilització de conceptes i instruments estadístics excessivament especialitzats i ens hem servit habitualment de les tècniques d'anàlisi més corrents i conegudes del públic estudiós.

3. FONTS DE DADES. FIABILITAT

Si no n'esmentem d'altres, totes les dades que figuren en aquest estudi provenen del Full Adicional del Padró Municipal de 1975, del qual parlem in extenso al capítol primer d'aquest treball. D'ell n'hem extret tant les dades directament lingüístiques com les que no ho són. Només excepcionalment i a títol de comparació, hem recorregut a d'altres fonts. Aquestes són, en primer lloc, el Padró Municipal de 1981. Més en concret, la informació que s'hi conté sobre la comprensió del català als municipis i districtes de la Corporació Metropolitana de Barcelona. També hem recorregut ocasionalment a les dades generals del Padró Municipal de 1975.

Si ens hem basat constantment en el Full Adicional del Padró de 1975 no ha estat només per raó de simple necessitat, si nó també perquè resulta ser la forma més susceptible de control per part del lector sobre la fiabilitat de les dades. Expliquem-ho. Les variables no lingüístiques que manegem (edat, instrucció, origen...) foren recollides tant en el Padró com en el Full Adicional, mentre que les lingüístiques només provenen d'aquest segon, que fou obtingut, als municipis superiors als 500 habitants, mitjançant la tècnica de la mostra progressivament reduïda. Existeix, doncs, la possibilitat de comparar les dades provinents d'una i altra font, amb la qual cosa, no solament podem controlar la coicidenciància o no de les variables no lingüístiques, sinó que ens podem formar un judici sobre la fiabilitat de la mateixa informació lingüística. Aquest darrer punt és, lògicament, tant important, que, a més de les comparacions internes que acabem d'esmentar, n'hem realitzat d'externes. Joaquim Torres ha comparat totes les dades lingüístiques provinents del Full Adicional de 1975 que s'hi presten amb les aportades per enquestes locals i sectorials

realitzades aproximadament a la mateixa època. Aquesta labor comparativa hauria estat molt més rica i clarificadora si no haguéssim topat amb el problema de Barcelona.

4. EL PROBLEMA MÉS GREU: LA CIUTAT DE BARCELONA.

Les dades referents a la ciutat de Barcelona constitueixen el camp de batalla més dur que hem tingut en aquest estudi. Més que les dades lingüístiques, han estat les correlacions o creuaments la nostra principal dificultat. Per raons que seria massa llarg d'explicar, el Full Adicional del Padró Municipal de la ciutat de Barcelona conté una quantitat tan gran de "no consta" en totes les variables no lingüístiques (edat, origen, professió, instrucció...) que fa inviable qualsevol creuement d'aquestes variables amb la informació que procura sobre el coneixement i ús de la llengua catalana. Tantes llacunes d'informació no lingüística plantejaven lògicament seriosos dubtes sobre la fiabilitat de la informació directament lingüística del Full Adicional barceloní. Després d'innombrables passos i proves hem arribat a la conclusió que la informació lingüística de 1975 sobre la ciutat de Barcelona és fonamentalment vàlida, encara que no ho sigui bona part de la no lingüística, fet que fa impossible la majoria de creuements. La primera part de la nostra conclusió ha estat posteriorment confirmada amb la publicació de les taxes de comprensió del català a la ciutat de Barcelona referents a 1981. La segona part de la conclusió no necessita cap prova, només cal veure les taules que resulten de l'explotació de l'arxiu informàtic referent a Barcelona.

No volem enfarfegar el pacient lector amb més detalls de tipus tècnic i minuciosos. Només lamentem que les nombrosíssimes i greus inexactituds existents en l'explotació de l'arxiu informàtic del Full Adicional de Barcelona ens hagin obligat a prescindir-ne de manera sistemàtica en la majoria de correlacions establertes. El lector veurà que parlem constantment de "la província de Barcelona sense la capital". Molt a contrecor, ens hi hem vist obligats. Ho lamentem, entre molts altres motius, perquè perjudica l'interès del nostre estudi i en retalla l'abast.

5. COMPARACIONS AMB EL PADRÓ DE 1981.

Es sabut que el 1981, en ocasió de la renovació dels Padrons Municipals, fou inclosa en el full d'empadronament una pregunta lingüística, referida concretament i exclusiva a la comprensió del català. Aviat tindrem ocasió de disposar d'aquestes noves dades lingüístiques i de fer-ne una anàlisi global. Si, d'una banda, és de doldre que la informació que se n'obtéindrà resti reduïda a la sola comprensió, de l'altra, ens hem de felicitar del fet que la informació es refereixi a tot Catalunya. Mentrestant, només disposem de l'avanç que n'ha publicat la Corporació Metropolitana de Barcelona (1), referent als 27 municipis que la componen. És una informació que, lògicament, hem aprofitat per tal de veure com ha evolucionat en aquests municipis, en els seus respectius districtes i en el conjunt de la CMB, la comprensió del català.

6. CONFECCIÓ DE MAPES.

Amb les dades lingüístiques territorials (comarques, municipis, districtes) hem pogut confeccionar els primers mapes sociolingüístics amples que s'han fet a Catalunya. És una llàstima que la reducció del cens lingüístic de 1975 al territori de la província de Barcelona disminueixi tant l'abast territorial de la nostra cartografia. Malgrat aquesta reducció forçada, no volem pas amagar la nostra satisfacció davant aquests primers mapes sociolingüístics. Tampoc en aquest punt no hem esgotat les possibilitats que pot furnir el cens. Es podrien construir, a partir de les dades de què disposem i d'altres fàcilment obtenibles, diversos altres mapes, a alguns dels quals no hem pas renunciat (és el cas, per exemple, dels referents a la integració lingüística dels immigrants, al coneixement i ús del català entre la joventut i les classes obreres...).

(1) Vg. "Dades estadístiques del Padró de 1981 dels Municipis de la CMB" 2 vol. CMB, 1983.

7. SUGGERIMENTS D'ESTUDIS COMPLEMENTARIS.

Una anàlisi de conjunt i sincrònica com la que presentem deixa forçosament molts caps per lligar. Com sol passar sovint en aquesta mena de treballs, sorgeixen moltes preguntes, apareixen hipòtesis que l'investigador no es pot entretenir a respondre o verificar sense perjudici de la línia general d'exposició. En comptes de callar o prendre nota particular dels interrogants que sorgeixen constantment en una anàlisi general -amb el propòsit, tan sovint incomplet de dedicar-hi estudis ulteriors- se'ns ha acudit la solució de posar-los al final de cada capítol en forma de suggeriments o d'hipòtesis de treball. Pensem que això pot facilitar la tasca d'altres estudiosos i fins ajudar a la confecció de plans generals d'investigació. Hem procurat que els nostres suggeriments no s'apartin gaire de l'òptica empírica i de la temàtica del nostre estudi. Molts d'ells poden ser portats a terme sense sortir de la nostra font principal de dades, fins i tot, a vegades, utilitzant els processaments estadístics ja realitzats o fàcilment obtenibles. D'altres requereixen altres fonts d'informació o nous aplecs de dades.

Per tal de facilitar la consulta de les dades que nosaltres hem processat i utilitzat en aquest estudi, que no són poques, les hem ordenat i titulat degudament i les posem a disposició dels estudiosos en una dotzena de volums de taules d'ordinador.

8. COL.LABORACIONS I AGRAÏMENTS.

Per realitzar aquest estudi hem comptat amb nombroses i diverses col.laboracions. Seria injust no deixar-ne constància. A Aina Moll i a la Direcció General de Política Lingüística es deuen la idea i la financiació d'aquest estudi. La Fundació Jaume Bofill i el seu director Jordi Porta n'han acceptat la responsabilitat i hi han posat la infraestructura. El Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, a més de prestar-nos l'arxiu informàtic, ens ha donat precioses orientacions per mitjà de Joaquim Capellades. El Centre de Càlcul de Sabadell ha assegut el processament de les dades.

Com a col.laboradors a títol individual, a més de Joaquim Capellades i Josep Casco, del Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, i de Joaquim Torres, autors de dos dels capítols d'aquest estudi, hem de consignar Jacqueline Hall, Mercè Llimós, Victòria Pérez i Montserrat Jutglar. Sentim un agraïment especial per la labor pacient i pulcre de Montserrat Pascual.

Vic, desembre de 1983.

CAPÍTOL I. NOTES SOBRE LA REALITZACIÓ DEL CENS LINGÜÍSTIC DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, 1975.

Josep A. Casco i Joaquim Capellades.

1. ANTECEDENTS.

La realització del Cens Lingüístic de l'any 1975 va ser una operació situada en el marc de la Renovació del Padró Municipal d'Habitants de l'esmentat any, Per tant no s'ha de considerar com un Cens dissenyat específicament per a obtenir informació sobre el grau de coneixement i ús de la llengua catalana, sinó com un subproducte de l'aorifitament estadístic de l'esmentada renovació padronal.

El Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya es va plantejar la possibilitat de realitzar aquest Cens (1), en el curs de l'any 1974. Es van presentar els avantprojectes corresponents a les Institucions Consorciades l'any 1975. La presa d'una decisió per part d'aquestes institucions en el sentit de donar suport a la realització del Cens no va ser un procés ràpid ni fàcil (2), cosa comprensible si es tenen presents les dates en què es va plantejar el tema. El projecte descansava bàsicament en el suport de la Institució amb major àmbit de competència territorial: la Diputació Provincial de Barcelona. Aquesta no va donar llum verda al projecte fins a la primera quinzena del mes de desembre de 1975, a poc més de quinze dies de la data d'inici de l'operació de recollida de dades.

El plantejament de l'oportunitat de realització del Cens Lingüístic per part del CIDC va ser possible a partir dels Principis i Recomanacions de les Nacions Unides per al Cens de Població de 1970 (3), en els quals s'aconsellava la inclusió d'una o vàries preguntes relatives a l'idioma. D'aquesta manera l'ONU indicava que en els estats més desenvolupats econòmicament i culturalment, en els quals hi havia coexistència d'ètnies i grups lingüístics diversos dins el territori de l'Estat, és pràctica comuna la inclusió de preguntes referents a la llengua o llengües utilitzades per la població. Concretament, en el qüestionari censal s'inclouen preguntes sobre la llengua materna o l'idioma habitual, o l'aptitud per a parlar una o més llengües. Segons dades

de l'ONU, més de trenta estats realitzaven aquesta mena d'investigació en el marc dels Censos. Entre aquests països cal destacar, a Europa, Suïssa, Iugoeslàvia i Bèlgica i, a Amèrica, Canadà i els Estats Units.

2. DISSENY GENERAL DE L'OPERACIÓ.

2.1. Objecte de l'operació.

Com s'ha esmentat anteriorment, la creació dels arxius de Mobilitat i Cens Lingüístic s'ha de considerar com una actuació d'aprofitament de l'operació de Renovació del Padró Municipal d'Habitants de 31 de desembre de 1975. El Reglament de Població que defineix la normativa relativa a l'esmentada operació autoritza els Ajuntaments a afegir al qüestionari padronal aquelles dades que consideri necessaries per al bon govern municipal (4). Fonamentant-se en aquesta disposició legal, el Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya elaborà un pla per a recollir informació sobre:

- La realització del Cens Lingüístic per mitjà de la inclusió de les preguntes relatives a l'ús i coneixement de la llengua catalana.

- La mobilitat de la població, mitjançant la inclusió de les oportunes variables addicionals al qüestionari del Padró, presentat-lo a la CMB i a l'Institut Provincial d'Urbanisme de la Diputació de Barcelona, organismes interessats en la planificació del transport en l'àmbit de la província de Barcelona.

Per a la creació dels arxius de Mobilitat obligada per raons de treball o estudi i del Cens Lingüístic de la província de Barcelona, es va dissenyar un full complementari del qüestionari del Padró que, a més de comprendre les variables demogràfiques bàsiques, incorporava informació relativa al lloc de treball o estudi, els mitjans de transport utilitzats i la disponibilitat de vehicle en el cas de les variables de mobilitat, i també la llengua utilitzada a nivell familiar i el grau de coneixement del català, pel que fa referència al Cens Lingüístic.

La realització d'aquesta enquesta de propòsits múltiples

(demografia, mobilitat i cens lingüístic) va ser justificada políticament i, econòmicament, finançada en base a la possibilitat de l'arxiu de mobilitat de la població, per a donar informació sobre els fluxos de desplaçament entre el domicili i el lloc de treball o d'estudi, susceptible de ser utilitzada en els estudis de transport de la Diputació i de la CMB.

El projecte inicial només contemplava l'alternativa d'una operació de recollida d'informació, considerada com a cost marginal del cost total de l'operació a càrrec dels Ajuntaments respectius. Posteriorment, s'anà ampliant a poc a poc, tant el contingut com la càrrega de treball, a mesura que els organismes interessats en el projecte de mobilitat anaven entrant en la discussió tècnica del projecte.

2.2 Àmbit territorial.

L'arxiu estadístic creat a partir dels Padrons d'Habitants de 1975 va ser promogut per la Diputació Provincial de Barcelona i la Corporació Metropolitana de Barcelona. Té com a àmbit territorial els 308 Municipis de la demarcació territorial de Barcelona. És evident que l'àrea idònea per a la realització del Cens Lingüístic és el conjunt de Catalunya, però el marc polític del moment no va fer possible aquesta cobertura.

Tanmateix amb posterioritat a la realització del treball de Renovació dels Padrons, el CIDC va elaborar un projecte (5) que intentava ampliar el marc global del Cens Lingüístic a la totalitat de Catalunya. Aquest projecte, presentat el mes d'octubre de 1976, va ser realitzat per encàrrec específic de la Ponència de Cultura de la "Comisión para el estudio del Régimen Especial de las Provincias Catalanas", creada en l'època de la transició, que no va arribar a cap mena d'operativitat.

L'esmentat projecte contemplava la realització d'una enquesta per mostratge que complementés per als àmbits territorials de Girona, Lleida i Tarragona, les dades del Cens Lingüístic realitzat de manera més exhaustiva uns mesos abans en l'àmbit de Barcelona. Aquest projecte es va quedar sense execució per mor de la indefinició del marc polític en què s'hagué de situar.

2.3. Pla de tabulació.

El CIDC va realitzar la definició d'un pla de tabulació mínim per al conjunt de l'arxiu Estadístic derivat del Padró d'Habitants de 1975 (Estructura Demogràfica, Mobilitat i Cens Lingüístic). Aquest pla de tabulació es va dissenyar bàsicament en funció del projecte de Mobilitat pel fet de ser molt més complex que els altres dos.

Pel que fa referència al Cens Lingüístic, "la possibilitat d'obtenir conclusions sobre l'ús i coneixement del català es basava en les següents hipòtesis de treball:

- S'esperava que la variable bàsica fos el lloc de naixement.
- S'esperava que a més temps de residència a Catalunya fossin més altes les probabilitats d'ús i coneixement de la llengua catalana per part dels immigrants.
- S'esperava que a igualtat de temps de permanència a Catalunya dels immigrants, fossin més altes les probabilitats d'ús i coneixement del català per les persones residents fora de les grans concentracions urbanes d'immigrants.
- S'esperava que a igualtat de permanència a Catalunya dels immigrants, fossin més altes les probabilitats d'ús i coneixement del català pels arribats en edats més joves.
- Es podia esperar més alta probabilitat d'ús i coneixement del català en els immigrants de més alt nivell d'instrucció.
- Es podia esperar més alta probabilitat d'ús i coneixement de la llengua catalana en els immigrants casats amb catalans d'origen.
- Es podia esperar més alta probabilitat d'ús i coneixement del català en els fills dels immigrants nascuts a Catalunya.
- Igualment es podia esperar més alta probabilitat entre els immigrants situats en el grup de la població activa que en la passiva i treballs de la llar.

- També es podia esperar més alta probabilitat pels immigrants residents en municipis més petits, encara que re presentessin una fracció relativament important de la població.

Per a l'aplicació de les anteriors hipòtesis s'obtenia un pla mínim de tabulació definit territorialment a nivell de comarca, municipi i districte, obtingut per creuament en tre l'idioma utilitzat en família (català, castellà) i el nivell de coneixement del català (entendre'l, parlar-lo i, ocasionalment, escriure'l) amb les següents variables:

- Lloc de naixement (Catalunya, fora de Catalunya).
- Any d'arribada.
- Concentració o no d'immigrants.
- Any d'arribada i concentració.
- Edat d'arribada a Catalunya.
- Nivell d'instrucció.
- Lloc de naixement dels cònjuges.
- Lloc de naixement dels fills.
- Relació amb l'activitat (actius, no actius).
- Dimensió del municipi de residència.

2.4. Disseny d'instruments i operacions.

A. Suport de recollida.

Les decisions a adoptar al tipus de qüestionari a utilit zar a l'operació de recollida afectaven dos punts bàsics:

- La incorporació de les variables específiques de mobilitat i de cens lingüístic al qüestionari general del Padró, o bé el disseny d'un qüestionari complementari (6).

- La definició de les variables referents a la mobilitat obligada i al cens lingüístic, i l'especificació dels ítems.

El CIDC trià l'alternativa de confecció d'un full complementari per tal de poder disposar de forma immediata de la informació recollida independentment de l'actuació pròpia de cada Ajuntament. També s'optà pel disseny de format de full llarg (amb inclusió de les característiques demogràfiques) per simplificar el procés d'explotació de l'arxiu, deixant, doncs, de ser necessària la incorporació d'un identificador informàtic per a l'encreuament amb el Padró. (7).

B. Variables incloses en el qüestionari.

Pel que fa referència al Cens Lingüístic, les variables que es van incloure al qüestionari van ser:

- Ús de la llengua catalana, definit a partir de la llengua parlada més freqüentment en família.

- Coneixement de la llengua catalana, analitzat en base a les categories diferenciades:

- a) entendre el català.
- b) entendre i parlar el català.
- c) entendre, parlar i escriure el català.

La finalitat de la primera pregunta era conèixer l'ús real de la llengua catalana en la vida familiar. Per cobrir tots els casos possibles es van considerar tres alternatives (català, castellà i altres llengües). Quant a la segona pregunta, es va considerar que una persona "entén" el català si és capaç de seguir una conversa perllongada quan l'interlocutor parla en català. Com a concepte de "parlar" el català, s'ha estimat quan una persona pot, com a mínim, mantenir una conversa perllongada encara que això suposi certa dificultat en la fluïdesa del lligatge. Finalment, les persones que poden expressar-se per escrit en llengua catalana amb un mínim de correcció ortogràfica han indicat posseir també el nivell d'escriptura.

Tanmateix el CIDC era conscient de la subjectivitat de les respostes, per dues raons bàsiques: a) els qüestionaris del Padró els omple el propi ciutadà cap de família, b) no es creia que la població efectués una lectura aprofundida de les institucions. Així el Padró Municipal, que no és una enquesta per entrevista, mesurava alhora l'opinió subjectiva de la població amb el seu nivell de coneixement de la llengua. Aquest era, per tant, un fet assumit.

C. Disseny de mostra i error associat al mostratge.

L'abast d'aquestes notes no permet recollir tot el procés de disseny de la mostra utilitzada i els corresponents errors associats. Tanmateix cal indicar que el disseny i dimensió de la mostra va ser decidit en funció de les necessitats del Pla de tabulació de les variables de mobilitat obligada per treball o estudi que es recollien alhora en el full padronal. Dues raons bàsiques ho determinaren:

a) la major complexitat d'aquest pla de tabulació respecte als corresponents a altres blocs temàtics i

b) el ser els organismes finançadors del projecte els directament interessats en l'operació de mobilitat (8).

Així s'elegí la següent tipologia de mostra:

- Municipis fins a 500 habitants, fracció de mostreig: 100%

- Municipis compresos entre 501 i 3.000 habitants, fracció de mostreig del 50%.

- Municipis amb més de 3.000 habitants, fracció de mostreig del 20%.

Aquestes fraccions de mostratge es van triar de manera que l'error relatiu es situés al voltant del 10%, suposant els fluxos del 50% de la mobilitat total, elevant-se fins a xifres del 25% per a fluxos del 10%. A més, es tingué present el fet que resultessin de fàcil maneig per a l'extracció de la mostra als Ajuntaments. La unitat última de mostreig era la llar i, quant al tipus de mostreig a aplicar, havia de ser el sistemàtic amb arrencada aleatòria independent per a cada secció censal del municipi. (9).

Pel que fa referència al cens lingüístic els errors de mostratge són en qualsevol cas molt inferiors als de Mobilitat. Tanmateix els errors aliens al mostratge són més grans que els de l'estudi de mobilitat, per fer referència a una avaluació subjectiva en front d'una resposta concreta: el lloc de treball o estudi.

3. DESPLEGAMENT DE L'OPERACIÓ.

3.1. Operació de camp.

S'inicià cap al 15 de desembre de 1975 amb la convocatòria dels distints responsables municipals del Padró als Municipis capitals de comarca a fi de rebre les oportunes instruccions sobre l'operació, així com per realitzar la distribució de materials (10).

En aquesta primera etapa aparegué una dificultat important a alguns municipis, ja sigui per haver distribuït amb anterioritat el qüestionari del Padró o per manca de personal adicional per a la recollida i control del full complementari de mobilitat.

En el període comprès entre l'1 de gener i el 30 d'abril de 1976 tingueren lloc les visites d'inspecció per part de personal tècnic del CIDC, amb les quals es van resoldre diversos problemes tècnics de l'operació, especialment els que es referien a control de la mostra i a nivells de formalització dels qüestionaris. Mitjançant aquestes visites es controlà el desplegament de l'operació a tots els municipis de la província de Barcelona (11). La recepció del material al CIDC s'inicià a finals de febrer de 1976, en general per part dels municipis més petits. Als municipis de major dimensió, els qüestionaris es van recollir entre abril i juliol de 1976. Amb posterioritat a l'estiu del 1976 encara quedaven pendents uns 30 municipis, pràcticament la totalitat de menys de 1.000 habitants (amb una fracció total de població de menys de l'1% de la província). La recollida es tancava de fet el març de 1977, als 15 mesos d'iniciada l'operació.

Quant als nivells de mostra recollida a cada municipi, s'observa que, en general, no hi ha desviacions importants en

tre els nivells programats i els realment recollits. Cal des tacar, com a excepció, el municipi de Barcelona, que malgrat optar per una operació exhaustiva de recollida, va haver de modificar totalment el plantejament en el curs de l'operació de recollida a causa de greus dificultats sorgides durant la realització del treball de camp. Així es començà l'operació amb recollida del 100% dels qüestionaris corresponents al full estadístic complementari i es va tancar l'operació de camp re collint només el full padronal però sense atendre al full complementari, tot això passant per situacions intermèdies de recollida només dels qüestionaris estadístics tramesos voluntàriament per la població a les oficines censals.

La mostra final resultant va ser del tipus de conglomerat (illes d'edificis completes, illes recollides parcialment i illes sense informació), però no controlada estadísticament, i de la qual no es poden calcular, per tant, errors de mostreig ni es pot avaluar estadísticament el seu abast ni límits d'utilització.

3.2. Codificació i gravació de l'arxiu.

En el curs de l'operació de codificació es van detectar càrregues de treball molt superiors a les previstes en el Pla, pel que fa referència a la codificació de les variables relatives al lloc de treball o d'estudi, ocasionades per deficiències en l'ompliment d'aquests camps. D'aquesta manera, i donat que el treball de "mobilitat" era el finançador del projecte, es va haver de reduir la fracció de mostra codificada a les següents proporcions:

- municipis de fins a 500 habitants: 100%
- municipis de 500 a 2.000 habitants: 50%
- municipis de 2.000 a 8.000 habitants: 20%
- municipis de més de 8.000 habitants: 10%

Pel que fa referència a Barcelona, l'Ajuntament d'aquesta ciutat va facilitar al CIDC una mostra no estadística que oscil.lava entr el 15% i el 36% segons districtes (i entre el 0 i el 100% per seccions censals). Aquesta mostra, posteriorment, es va homogeneïtzar entorn del 8% a nivell de districte, però amb una absoluta dispersió per seccions censals per les causes esmentades. Així la mostra codificada per aquest municipi, malgrat ser relativament homogènia per districtes, conté uns biaixos no avaluables i, per tant, no es pot considerar en cap cas una mostra estadística.

Quant als codis utilitzats, es troben recollits en la publicació abans esmentada. (12). Els camps corresponents la Cens Lingüístic no van presentar cap problema ja que figuren precodificats en el full padronal.

L'enregistrament de l'arxiu es realitzà per contractació externa amb empreses de serveis i es va fer validació pel 100% dels enregistraments.

3.3. Creació de l'arxiu.

Per a la creació de l'arxiu informatitzat del Cens Lingüístic s'han hagut de realitzar diferents tipus de validació: sobre la congruència entre variables i sobre els valors específics de cada variable. En qualsevol cas es van fer diferents nivells de validació segons si es tractava de l'arxiu de la ciutat de Barcelona o el fet pel CIDC, corresponent als altres 307 municipis.

A. Arxiu CIDC, per a la seva validació es crearen diferents programes amb la finalitat de treballar a dos nivells distints: detecció d'errors en camps específics, detecció de la congruència interna dels registres i d'incompatibilitats entre camps temàtics.

Així mateix, es crearen programes ad-hoc per a la correcció automàtica d'errors o incompatibilitats que responien a tipus susceptibles de tractament automàtic. Quant a la resta de rebuigs per errors o incompatibilitats, eren objecte de depuració manual amb nova codificació del registre que entrava tot seguit al cicle gravació-validació-creació de l'arxiu. Aquesta depuració manual afectà uns 7.500 registres de l'arxiu. Aquesta depuració ma

nual afectà uns 7.500 registres de l'arxiu (aproximadament un 2% del total).

B. Arxiu de Barcelona. Operació prèvia a la validació informàtica d'aquest arxiu fou la d'encreuament entre l'arxiu corresponent al Padró de Barcelona i l'específic de mobilitat i Cens Lingüístic, a fi d'incorporar les característiques demogràfiques que no figuraven a l'arxiu de mobilitat i llengua, per haver optat l'Ajuntament de Barcelona pel format de qüestionari curt (sense variables demogràfiques). Tal opció implicà que a l'esmentat creuament Padró-Mobilitat-Cens Lingüístic van quedar uns 20.000 enregistraments (15% de l'arxiu) sense incorporació de característiques demogràfiques per no haver estat localitzats a l'arxiu Padró, malgrat disposar d'un identificador comú, que en teoria havia d'haver permès una identificació precisa dels registres. Sembla que una de les raons que van influir en l'elevat nivell de rebuig va ser la inexhaustivitat del Padró de Barcelona com a instrument de recollida de les modificacions (altes, baixes, canvis de domicili, etc.).

La validació de l'arxiu es realitzà amb la resultant del mencionat encreuament Padró-Mobilitat-Cens Lingüístic, i bàsicament se centra en la detecció d'incompatibilitats entre camps temàtics.

3.4. Tabulació.

Malgrat que el pla de tabulació dissenyat, era, com ja hem vist, d'un abast relativament ampli, l'explotació realment efectuada va ser mínima i limitada a les distribucions marginals de freqüències corresponents als dos camps del Cens (ús i coneixement), per a cadascun dels municipis de la província de Barcelona.

Tanmateix aquesta limitació va ser producte d'una decisió política d'alt nivell i externa al CIDC que va considerar inadequat continuar l'explotació i, especialment, la divulgació de les dades del Cens Lingüístic.

4. NIVELLS DE VALIDESA.

Els nivells de validesa territorial del Cens Lingüístic s'han avaluat per relació entre l'estimador mostral del total (municipi, districte, secció) i el corresponent paràmetre poblacional. Si les desviacions entre els totals mostrals i poblacionals han estat inferiors a $\pm 10\%$ en totes les seccions censals d'un municipi, es considera que la informació corresponent és vàlida a nivell de municipi, districte i secció. Excepcionalment en els municipis de més de 5 seccions, s'han considerat també vàlides les dades dels esmentats àmbits territorials, quan les desviacions en una sola secció han superat mínimament l'esmentada cota.

Cal tenir present que en els municipis de districte i/o secció censal únics, la informació s'ha considerat vàlida a nivell de secció, encara que les dades de l'arxiu indiquin seccions diferents per la numeració incorrecta dels districtes: seccions en les oficines municipals.

Si les desviacions han estat inferiors a $\pm 10\%$ en tots els districtes d'un municipi, es considera que la informació corresponent és vàlida a nivell municipal i de districte. En cas contrari, es considera que les dades són vàlides només per a l'agregat del conjunt del municipi. (13).

En el municipi de Barcelona i encara que la relació entre l'estimador mostral del total de districte i el corresponent paràmetre poblacional indiquin desviacions inferiors a l'esmentat 10%, cal tenir present que d'aquestes dades només es pot inferir la correcció en l'estimació del total, però en cap cas implica la bondat de les estimacions d'altres característiques poblacionals, pels importants biaixos en la distribució territorial de la informació recollida. Així, els resultats del Cens Lingüístic en el municipi de Barcelona, s'han de considerar carents de validesa estadística i útils només com a indicatius de tendències en l'ús i coneixement de la llengua catalana. A més, cal tenir present que la ja indicada manca de característiques demogràfiques en una fracció important de l'arxiu, limita adicionalment els resultats en el creua

ment entre les variables lingüístiques i demogràfiques.

Tanmateix, l'elevat volum absolut de la mostra processada per Barcelona permet que els resultats globals de les tabulacions s'acostin als paràmetres poblacionals en el cas de les variables sobre les quals ha estat possible fer aquesta contrastació i, per la manca de validesa de l'arxiu d'acord amb criteris estadístics no suposa invalidar la informació resultant a efectes pràctics.

NOTES

(1) C.I.D.C. Nota sobre la oportunitat de la realització de un Censo Lingüístico, Barcelona 1974.

(2) Les Institucions Consorciades en el CIDC eren en aquelles dates: la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, la Corporació Metropolitana de Barcelona, les Cambres de Comerç i d'Indústria de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

(3) ONU, Principios y Recomendaciones relativos a los Censos de Población de 1970. Nova York. 1967.

(4) D'acord amb l'article 91 de l'esmentat Reglament de Població (Decret 65/1971 de 14 de gener), la informació que obligatòriament s'ha d'incloure al qüestionari és la següent:

- a) nom i cognoms. b) sexe. c) data i lloc de naixement.
- d) nacionalitat. e) estat civil. f) instrucció elemental.
- g) professió, ofici o ocupació. h) parentiu o relació amb el cap de família. i) domicili, amb expressió del carrer, número, planta i vivenda. j) temps de residència al municipi.
- k) totes aquelles dades que l'Ajuntament estimi oportunes i que tendeixin a assegurar la qualificació veïnal.

(5) C.I.D.C., Estudio sobre la incidencia de la cooficialidad lingüística de Cataluña, Barcelona, octubre de 1976.

(6) A l'alternativa del qüestionari complementari encara hi havia una nova opció: integració o exclusió de les dades referents a característiques demogràfiques que es repetien al full padronal.

A favor de la inclusió jugaven diferents factors:

- independència immediata de l'explotació dels Ajuntaments
- eliminació de la necessitat d'identificador als registres, amb la disminució de marges d'error
- eliminació d'errors per canvi d'ordre dels membres de la família
- major facilitat a l'encreuament de variables i estalvi a les operacions informàtiques.

Contràries a la inclusió es poden mencionar:

- majors dificultats en la formalització dels qüestionaris
- menys vigor de la idea de consideració de "cost marginal" respecte al Full Padronal.

(7) Excepcionalment, el municipi de Barcelona preferí la confecció del disseny de full curt que mancava de les característiques demogràfiques, les quals havien de recuperar-se a posteriori mitjançant un identificador format pel codi de districte i illa de residència junt amb la data completa de naixement de cada individu. Aquesta alternativa va resultar contraindicada com es veurà posteriorment.

(8) Per més informació podeu consultar: CIDC, Notes metodològiques referents a la creació de l'arxiu de Padrons Municipals d'Habitants de la província de Barcelona de 31 de desembre de 1975, Barcelona 1978.

(9) Un cop més hem de senyalar que el municipi de Barcelona preferí seguir una dinàmica pròpia, ja que optà per realitzar una recollida exhaustiva, amb la intenció d'integrar les característiques de mobilitat i Cens Lingüístic al fitxer general mecanitzat del Padró de Població. No obstant això, durant el desenvolupament de l'operació de camp, aquest municipi va haver d'alterar radicalment l'enfocament, degut a greus dificultats sorgides durant el procés de recollida del full padronal.

(10) Prèviament s'havia notificat la realització del treball als municipis, mitjançant cartes del President de la Diputació Provincial de Barcelona i, posteriorment, del President del CIDC, en les quals es pregava la col.laboració dels municpis per a la recollida de la informació.

(11) S'exceptuava el municipi de Barcelona, on es deplegava l'operació de forma autònoma, tal com ja s'ha indicat anteriorment.

(12) C.I.D.C., Notes metodològiques...

(13) Els nivells territorials de validesa estan recollits en l'esmentada publicació: CIDC, Notes Metodològiques...

CAPÍTOL II. LA LLENGUA CATALANA A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA.

Començarem la nostra exposició sobre la situació de la llengua catalana a la demarcació provincial de Barcelona utilitzant criteris predominantment geogràfics o espacials: província, comarques, municipis, districtes... sense oblidar un conjunt particularment important des de força punts de vista com és la Corporació Metropolitana de Barcelona. Els capítols/^{restants} del present estudi seran consagrats a l'exposició de la situació de la llengua catalana en funció de criteris o característiques més funcionals, individuals o socials, com són el lloc de naixement, l'edat, la professió, el sexe, etc...

1. DADES PROVINCIALS SOBRE LA LLENGUA.

Ja hem explicat a la introducció perquè el nostre estudi resta emmarcat i reduït a la província de Barcelona. És una opció que ens és imposada per la procedència o font de les dades de què disposem. Seria inútil insistir en la inadequació de la demarcació provincial per a l'estudi de la situació de la llengua, així com en la seva insuficiència. És una cotilla que no acceptem, la de la província de Barcelona, però que/^{ens} és imposada. No ens resta altre remei que servir-nos-en, si més no provisionalment, tot esperant poder disposar de les dades lingüístiques del Padró Municipal de 1981 que ja es refereixen a tot Catalunya.

Dit això, passem a exposar quina és la situació global de la llengua catalana a la província de Barcelona en funció de les dades de què disposem. Aquestes, com és sabut, fan referència a quatre qüestions: entendre-la, saber-la parlar, escriure-la i tenir-la com a llengua familiar predominant. Doncs bé, les dades globals provincials sobre aquests quatre punts que ens dóna el Full Adicional del Padró Municipal de 1975 són les que exposa la taula núm. 2.1.

Taula núm. 2.1. CONEIXEMENT I ÚS DE LA LENGUA CATALANA, A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, DE TOTA LA POBLACIÓ, DELS DE MÉS DE 10 ANYS I DELS DE MÉS DE 15 ANYS. 1975.

	Entén el català	El sap par lar	El té com a llengua familiar habitual	L'escriu
	%	%	%	%
població total	74.3	53.1	41.7	14.5
població de més de 10 anys	79.8	57.3	44.7	17.2
població de més de 15 anys	80.3	57.7	44.7	17.3

La població de la província de Barcelona comprèn de forma absolutament massiva el català. Les proporcions de comprensió van del 74.3%, entre la població general, al 80.3, entre els joves i adults.

Malgrat la reducció notable que experimenten les xifres, hi ha també una majoria absoluta de la població que sap parlar el català, encara que només l'utilitzi habitualment en família prop del 42% de la població general i del 45% dels joves i adults. La utilització habitual del català en família és una dada interessant però que cal saber matisar, puix és sabut que un costum molt amplament estès fa que l'existència d'un sol membre castellanoparlant, encara que compregui perfectament el català, sol conduir tota la família a expressar-se en llengua castellana. En canvi, raríssimament passa a la inversa.

Allà on les xifres assoleixen proporcions mínimes és en l'escriptura. La cosa, per desconcertant que pugui aparèixer a uns ulls forasters, no té res d'estrany per a qui coneix la història de les prohibicions del català a l'escola, als mitjans de comunicació, a l'administració...

Partint de les xifres que ens dóna la taula núm. 2.1 no és gaire arriscat intentar de fer una avaluació del coneixement i ús del català a tot Catalunya. D'una banda sabem que la província de Barcelona conté el 77% de la població catalana i, de l'altra, que a la resta de Catalunya el català és molt més conegut i utilitzat que a la demarcació provincial barcelonina. Això ens permet suposar que deu entendre el català un 80% de tota la població del Principat, s'hi sap expressar prop del 60% i el té com a llengua familiar habitual entorn del 50%. Les xifres dels qui l'escriuen no deuen divergir gaire de les referents a la província de Barcelona.

2. LA CIUTAT I LA PROVÍNCIA DE BARCELONA.

Donada la importància demogràfica i funcional de la ciutat de Barcelona, serà bo desglossar les dades que s'hi refereixen específicament, tal com fa la taula núm 2.2:

TAULA núm. 2.2. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ A LA CIUTAT I PROVÍNCIA DE BARCELONA. POBLACIÓ TOTAL, DE MÉS DE 10 ANYS I DE MÉS DE 15. 1975.

	Entén el català %	El sap parlar %	El té com a llengua familiar habitual %	L'escriu %
<u>població total</u>				
ciutat de Barcelona	83.3	60.9	47.0	19.2
resta de la província	68.5	48.1	38.3	11.5
<u>població de més de 10 a.</u>				
ciutat de Barcelona	87.8	64.5	49.0	21.8
resta de la província	74.3	52.2	40.7	14.0
<u>població de més de 15 a.</u>				
ciutat de Barcelona	88.1	64.9	49.4	21.8
resta de la província	74.7	52.6	41.3	14.0

La taula 2.2 posa en relleu una diferència notable de coneixement i ús del català entre la ciutat de Barcelona i la resta de la província. Les pàgines que segueixen demostraran que els desnivells encara serien molt més accentuats si desglossàvem els municipis del gran entorn de la ciutat de Barcelona (allò que se n'ha dit l'Àrea Metropolitana) de la resta de la província. Resultarien així tres grans zones: les comarques perifèriques (Osona, Berguedà, Bages, Anoia, Alt Penedès) amb els percentatges més alts de coneixement i ús del català, la ciutat de Barcelona amb proporcions relativament elevades i la seva àrea metropolitana on el coneixement i ús del català són molt més reduïts. La primera d'aquestes tres zones és la de pes demogràfic més reduït. Això fa que la preponderància absoluta del català que s'hi dona resti dràsticament neutralitzada pel pes demogràfic molt més fort de l'entorn de Barcelona on el coneixement i utilització de la llengua catalana són menys rellevants.

2.1. Els districtes de la ciutat de Barcelona.

A l'interior de la ciutat de Barcelona hi ha diferències considerables. Les zones més lingüísticament catalanes són els districtes 3 i 6 que comprenen els barris de Sant Gervasi, Sarrià, Bonanova i esquerra de l'eixample, mentre que les més deficitàries es troben als districtes 9, 10 i 12 que corresponen a les barriades de Sant Andreu, Els Nou Barris, La Sagrera... El Poble Nou, La Verneda... Horta, El Guinardó, La Sagrada Família, El Carmel i La Vall d'Hebrón.

Hom remarcarà que a tots els districtes hi ha una comprensió massiva, a vegades gairebé total, del català. A tots, tret del 9è, predominen amplament els qui saben parlar català. I a vuit dels dotze districtes existents és majoritària la utilització del català en família (vegeu taula núm. 2.3).

Taula núm. 2.3. CIUTAT DE BARCELONA. CONEIXEMENT I ÚS DE LA LLENGUA CATALANA PER DISTRICTES. 1975 (1).

Districtes	Entenen el català	El saben parlar	El tenen com a llengua familiar habitual	L'escriuen
	%	%	%	%
1	88.4	66.3	50.1	21.5
2	88.9	62.8	46.2	17.9
3	94.1	77.2	61.9	32.7
4	91.6	72.0	58.6	28.0
5	92.4	67.1	50.4	14.0
6	94.1	75.4	62.2	25.4
7	92.6	74.5	60.4	22.7
8	91.8	74.1	61.7	26.1
9	76.1	47.4	33.3	11.6
10	85.1	58.7	41.9	13.9
11	92.0	72.0	55.4	29.6
12	83.8	58.3	44.1	18.7
Total	86.5	63.1	48.3	19.9

N= 1.674.284

(1) Han estat eliminats, en confeccionar aquesta taula, tots aquells dels quals no consta o bé el districte en què resideixen o bé el coneixement que tenen del català o l'ús que en fan. Això fa que els resultats generals sobre el conjunt de la ciutat siguin lleugerament diferents dels de la taula núm 2.2.

3. LA CORPORACIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA

Es sabut que els 27 municipis que s'han agrupat sota la denominació de Corporació Metropolitana de Barcelona (CMB) constitueixen el conjunt demogràfic més important de la província de Barcelona i de tot Catalunya, puix s'hi concentra el 67% i 53% respectivament de tota la població provincial i nacional. Aquesta circumstància i d'altres no menys singulars, com, per exemple, la gran concentració d'immigrants que s'hi dona i el fet que ja disposem per a aquesta zona dels resultats del cens lingüístic de 1981, aconsellem de dedicar-li un apartat especial.

La CMB comprèn uns tres milions d'habitants, més de la meitat dels quals resideixen a la ciutat de Barcelona. Hi ha quatre municipis que no arriben a 5.000 habitants i tres que no passen dels 10.000 . Tots plegats sumen uns 31.000 habitants. Sis municipis tenen entre 10 i 25.000 h. amb una població total d'uns 130.000 h. La major part de la població de la CMB es troba concentrada en municipis de més de 25.000 h.: unes 235.000 persones resideixen en municipis de 25 a 50.000 h. i prop de 832.000, en termes municipals superiors a 50 mil, a més dels de la ciutat de Barcelona.

Heus ací, primerament, la llista dels 27 municipis de la CMB classificats segons el volum dels seus habitants el 1975.

a. Municipis de més de 50.000 h.

Badalona	El Prat de Llob.
Barcelona	St. Boi de Llob.
Cornellà de Llob.	Sta. Coloma de Gram.
L'Hospitalet de Llob.	

b. Municipis de 25 a 50.000 h.

Cerdanyola	
Esplugues de Llob.	St. Cugat del Vallès
Gavà	St. Feliu de Llob.
St. Adrià de B.	Viladecans

c. Municipis de 10 a 25.000 h.

Castelldefels	Ripollet
Molins de Rei	St. Joan Despí
Montcada i Reixac	St. Vicenç dels Horts

d. Municipis de 5 a 10.000 h.

Montgat	St. Just Desvern
Pallejà	

e. Municipis de 2 a 5.000 h.

El Papiol	Sta. Coloma de Cervelló
St. Climent de Llob.	Tiana

3.1. Situació de la llengua catalana a la CMB el 1975.

La situació lingüística a la Corporació Metropolitana de Barcelona serà ampliament exposada en les taules que segueixen. En conjunt presenta aquest panorama: la comprensió del català és absolutament majoritària a tot arreu, però destaca d'una manera especial a la ciutat de Barcelona i als municipis inferiors a 10.000 h. Una majoria absoluta notable dels habitants d'aquestes dues darreres àrees sap parlar català, però no passa igual amb els residents als municipis de 10.000 a 50.000 habitants, on els qui saben parlar-lo ja no arriben ni de bon tros a la meitat. Pel que fa a l'ús familiar habitual de la llengua del país, només hi ha majories absolutes entre els habitants dels municipis més petits. A Barcelona hi ha un lleugeríssim predomini del castellà (49.5% contra 47%, la resta es compon de persones que parlen altres llengües -són prop de l'1.1%- i d'aquelles que no forneixen dades lingüístiques -prop del 3%-). Pel que fa a l'escriure el català, tornen a destacar de forma notòria, malgrat la petitesa de les xifres, la ciutat de Barcelona i els municipis inferiors a 10.000 h.

Tot això fa que la situació lingüística de la CMB sigui no tòriament distinta si hi comptem o no la ciutat de Barcelona on la llengua catalana és molt més coneguda i utilitzada que a la majoria de municipis de la rodalia immediata on es donen sens dub te els coeficients de coneixement i ús més baixos de Catalunya.

Taula núm. 2.4. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ A LA CMB PER CONJUNTS DE MUNICIPIS SEGONS VOLUM DEMOGRÀFIC. PERCENTATGES. 1975.

	Entén el català	El sap parlar	El té com a llengua familiar habitual	L'escriu
	%	%	%	%
Municipis de 2 a 5.000 h	80.9	64.5	55.9	14.6
Municipis de 5 a 10.000 h.	79.6	52.5	37.4	15.1
Municipis de 10 a 25.000 h.	53.7	35.1	26.5	8.6
Municipis de 25 a 50.000 h.	60.0	37.2	26.6	8.4
Municipis de més de 50.000 h.	54.0	30.6	20.7	6.2
Total CMB s. B	55.4	33.0	23.0	7.1
Barcelona	83.4	60.8	46.9	19.2
Total CMB	72.0	49.3	37.0	14.3

Taula 2.5. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ A LA CMB PER CONJUNTS DE MUNICIPIS SEGONS VOLUM DEMOGRÀFIC. XI-FRES ABSOLUTES. 1975.

Municipis de	l'entén	el sap parlar	l'escriu	el té com a llengua familiar habitual	no l'entén	no consta	Total pob
2-5.000 h.	8.395	6.699	1.515	5.798	1.878	97	10.369
5-10.000 h.	16.678	11.002	3.169	7.848	4.158	98	20.935
10-25.000 h.	69.779	45.676	11.216	34.481	58.933	1.113	129.825
25-50.000 h.	141.154	87.495	19.978	62.585	90.883	3.105	235.142
més de 50.000 h. (s.B)	449.780	254.830	51.717	172.523	381.620	413	831.812
Total CMB (s.Barna.)	685.786	405.702	87.595	283.235	537.472	4.826	1.228.083
Barcelona	1.447.460	1.056.255	333.541	815.152	226.867	60.243	1.734.571
Total CMB	2.133.246	1.461.957	421.136	1.098.387	764.339	65.069	2.962.654

3.2. Situació de la llengua catalana a la CMB el 1981.

Sortosament, en redactar aquest estudi, disposem ja de les dades lingüístiques de 1981 sobre la CMB. Això ens permet d'analitzar l'evolució produïda durant els sis anys que separen un padró de l'altre, tant per al conjunt de la CMB com per als diferents segments en què l'hem subdividida. Malauradament el Padró de 1981 només ha recollit dades sobre la comprensió del català, cosa que redueix dràsticament el camp lingüístic d'estudi i comparació.

Per tal de mantenir les unitats de comparació, donarem els resultats del cens lingüístic de 1981 agrupant els municipis exactament igual com ho hem fet per a 1975, de manera que cada municipi es trobi situat en el mateix interval on era en la classificació de 1975 (vegeu-ne la llista/^{pág.} amb independència de la seva evolució demogràfica ulterior.

La comprensió del català als municipis de la Corporació Metropolitana de Barcelona ha progressat visiblement de 1975 a 1981. L'augment més considerable es produeix allà on les xifres de 1975 eren més baixes, o sigui als municipis de 10.000 a 25.000 habitants i als de més de 50.000 h. Però també es produeix un augment notori als municipis més petits que ja tenien les proporcions més altes de comprensió. Tot això fa que la CMB sense la capital experimenti un augment de comprensió de gairebé el 12% en sis anys. Recordem que estem parlant de la zona més deficitària del país. La ciutat de Barcelona també acusa un progrés en la comprensió. És un augment petit si bé important donats els alts nivells de comprensió existents a la ciutat.

Al conjunt de la CMB els qui comprenen el català passen de les tres quartes parts de la població total. Els municipis més deficitaris són els de més de 50.000 h. Tot i així, un 60% de la seva població entén el català. Els municipis de menys de 10.000 h. i la ciutat de Barcelona són els que presenten les proporcions més altes de comprensió puix superen àmpliament el 80% de tota la població.

Taula núm. 2.6. COMPRESIÓ DEL CATALÀ A LA CMB PER GRUPS DE MUNICIPIS.
1975 i 1981. (PERCENTATGES SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL).

	1975	1981	% d'augment
	%	%	
Municipis de 2 a 5 mil h.	80.9	90.5	11.8
Municipis de 5 a 10.000 h.	79.6	81.2	2.0
Municipis de 10 a 25 mil h.	53.7	62.5	16.3
Municipis de 25 a 50 mil h.	60.0	64.9	8.1
Municipis de més de 50.000 h.	54.0	59.8	10.7
Total CMB s.B	55.4	61.9	11.7
Barcelona-ciutat	83.3	85.8	3.0
Total CMB	72.0	75.5	4.8

3.3. Anàlisi per municipis i districtes.

Un cop vista la situació i evolució de la comprensió del català a la CMB per grups de municipis, passem a analitzar la qüestió amb més detall. Primer, municipi per municipi, després, per districtes.

3.3.1 Municipis

La taula 2.7 mostra com ha evolucionat la comprensió del català a cada un dels municipis de la CMB de 1975 a 1981. Si ens fixem, primer, en la situació "a quo" comprovarem que el 1975 a 7 de les 27 entitats municipals la comprensió del català no arribava al 50% de la població. El dèficit més alt el presentava Sta. Coloma de Gramanet amb un 42.7% de comprensió, seguit de Ripollet, St. Joan Despí, St. Vicenç dels Horts, St. Adrià de Besòs i Viladecans. Els municipis amb percentatges més alts de comprensió eren Tiana (94.4%), Sta. Coloma de Cervelló (88.7%), Montgat (85.4%), St. Just Desvern (84.9%), Barcelona (83.3%), Molins de Rei (83.1%) i St. Cugat del Vallès (81.7%).

L'evolució de la comprensió del català de 1975 a 1981 ha estat positiva a tot arreu llevat de dos municipis on les xifres mostren un lleugeríssim retrocés: Montgat i St. Just Desvern. Es tracta justament de dues poblacions amb percentatges de comprensió molt alts. Hi ha alguns augments tan considerables que fan pensar en alguna deficiència del cens ja sigui per defecte el 1975 o per excés el 1981. És el cas de St. Climent de Llobregat, Montcada i Reixach i, potser també, El Papiol i St. Adrià de Besòs. Una cosa resta clara: a tot arreu es tendeix a l'alça.

El progrés de la comprensió que s'ha produït de 1975 a 1981 fa que només a un dels 27 municipis de la CMB no arribi al 50% la població que comprèn el català. Es tracta de Sta. Coloma de Gramanet, municipi que, de totes maneres, s'hi acostava molt puix té un 49.8% de comprensió. Els municipis immediatament més deficitaris són Viladecans i St. Joan Despí.

Heus ací una classificació dels municipis de la CMB agrupats en funció de la comprensió del català que s'hi dóna:

- 50%	Sta. Coloma de Gramanet (49.8%)
de 50 a 59%	Cornellà, Ripollet, St. Adrià de Besòs, St. Joan Despí, St. Vicenç dels Horts i Viladecans.
de 60 a 69%	Badalona, Castelldefels, Cerdanyola, <u>Es</u> plugues de Llob., Gavà, L'Hospitalet, Montcada i Reixac, El Prat de Llob. i St. Boi de Llob.
de 70 a 79%	Pallejà i St. Feliu de Llob.
de 80 a 89%	Barcelona, Molins de Rei, Montgat, El <u>Pa</u> piol, St. Cugat del Vallès i St. Just Des <u>vern</u> .
més de 90%	St. Climent de Llob., Sta. Coloma de <u>Cer</u> velló i Tiana.

Taula 2.7. CMB, COMPRENSIÓ DEL CATALÀ PER MUNICIPIS. 1975 i 1981.

	1975	1981	% d'augment o dis- minució
Badalona	57.9	62.8	8.4
Barcelona	83.3	85.8	3.0
Castelldefels	54.1	61.1	12.9
Cerdanyola	62.9	65.8	4.6
Cornellà	50.0	56.2	12.4
Esplugues de Ll.	62.7	63.2	0.7
Gavà	62.1	66.4	10.6
L'Hospitalet de LL.	58.2	62.6	7.5
Molins de Rei	83.1	85.6	3.0
Montcada i Reixac	49.6	67.6	36.0
Montgat	85.4	83.3	-2.5
Pallejà	62.6	71.7	14.5
El Papiol	68.1	83.4	22.4
El Prat de Ll.	53.5	61.6	15.1
Ripollet	45.6	57.1	25.2
St. Adrià de Besòs	47.1	56.7	20.3
St. Boi de Ll.	53.9	61.0	15.3
St. Climent de Ll.	63.9	94.6	48.0
St. Cugat del Vallès	81.7	87.1	6.6
St. Feliu de Ll.	60.4	70.3	16.3
St. Joan Despí	46.0	52.5	14.1
St. Just Desvern	84.9	84.8	-0.2
Sta. Coloma de Cerv.	88.7	90.7	2.2
Sta. Coloma de Gram.	42.7	49.8	16.6
St. Vicenç dels Horts	46.9	56.0	19.4
Tiana	94.4	95.1	0.7
Viladecans	48.6	51.2	5.3

Taula 2.8

CORPORACIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA: LLOC DE NAIXEMENT DELS HABITANTS PER MUNICIPIS. 1975 i 1981.

	% nascuts a Catalunya	
	1981	1975
Tiana	75.2 ^x	78.4
Sta. Coloma de Cervelló	73.7	71.1
St. Climent de Ll.	71.8 ^x	72.5
St. Cugat del V.	65.1	60.3
Molins de Rei	64.8	63.3
St. Just	64.4	60.7
Barcelona	64.2	61.6
Montgat	61.6	54.9
El Papiol	59.7	55.1
Total CMB	57.3	55.4
Badalona	55.4	51.1
Pallejà	54.9	49.7
Montcada	53.9	50.1
St. Adrià de B.	53.2	48.3
Gavà	52.6	47.4
St. Boi de Llob.	50.8	47.3
Esplugues	50.6	45.8
L'Hospitalet de Ll.	49.6	45.2
Total CMB s. Barna	49.5	46.5
Ripollet	48.4	41.8
Cerdanyola	47.3 ^x	50.1
St. Joan	46.9	39.8
Sta. Coloma de Gram.	46.1	40.1
Cornellà	44.6	39.4
St. Feliu	39.9 ^x	47.2
El Prat de Llob.	39.3 ^x	44.7
Castelldefels	37.6 ^x	42.8
St. Vicenç	36.5 ^x	47.6
Viladecans	34.2 ^x	44.0

x municipis que entre 1975 i 1981 disminueixen la seva proporció de nascuts a Catalunya.

Font: CMB: Dades estadístiques del Padró 1981. VI p.LIX

3.3.2. Districtes

A la immensa majoria de districtes dels municipis de la CMB es produeix un augment de comprensió del català en el període de 1975 a 1981. Sense comptar la ciutat de Barcelona, els districtes de la qual ja han estat analitzats anteriorment, resulta que dels 97 districtes i municipis d'un sol districte de la CMB, només a 17 hi ha hagut una baixa de comprensió general molt petita. El municipi amb més districtes regressius és Esplugues. Vegeu la taula 2.9.

El retrocés més notable que s'ha produït (11.2%) és el del districte 2 d'Esplugues de Llobregat, on hi ha, malgrat això, un molt alt percentatge de comprensió del català. Les disminucions immediatament inferiors tenen valors en torn del 6-5% i es troben als següents llocs: districte 3 d'Esplugues (61%), districte 1 de St. Feliu de Llobregat (59%) districte 3 de St. Adrià de Besòs (56%), districtes 4 d'Esplugues i St. Boi de Llobregat (5.4%), districte 4 de Gavà (5.2%).

Taula 2.9

COMPRESIÓ DEL CATALÀ 1975 i 1981 ALS MUNICIPIS I DISTRICTES DE LA CMB

<u>Badalona</u>	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% d'augment o disminució
	%	%	
Districte 1	94.4	95.8	1.4
2	65.1	75.7	16.2
3	80.6	85.4	5.9
4	78.5	77.9	-0.8
5.	74.7	89.9	20.3
6	50.8	62.2	22.4
7	46.7	56.2	20.3
8	36.2	39.7	9.6
9	51.6	53.4	3.4
Total	57.9	62.8	8.4
<u>Barcelona</u>	83.3	85.8	3.0
<u>Castelldefels</u>			
Districte 1	32.9	43.7	32.8
2	66.2	74.8	12.9
3	43.2	58.2	34.7
4	80.4	77.3	-3.9
5	77.0	74.3	-3.6
Total	54.1	61.1	12.9
<u>Cornellà de Llobregat</u>			
Districte 1	69.7	75.3	8.6
2	70.6	76.7	8.6
3	54.9	57.4	4.5
4	52.7	57.9	9.8
5	40.6	44.5	9.6
6	30.5	40.4	32.4
Total	50.0	56.2	12.4

Esplugues de Llobregat

	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% d'augment o disminució
	%	%	
Districte 1	79.3	80.3	1.2
2	96.9	86.1	-11.2
3	42.9	40.3	-6.1
4	76.3	72.2	-5.4
5	64.2	75.4	17.4
Total	62.7	63.2	0.7

Gavà

Districte 1	73.8	73.7	-0.2
2	58.8	60.9	3.5
3	51.2	67.5	31.8
4	65.7	62.3	-5.2
Total	62.1	66.4	10.6

Hospitalet de Ll.

Districte 1	68.9	67.4	-2.2
2	72.8	75.2	3.2
3	71.2	74.1	4.0
4	47.6	52.9	11.1
5	44.3	50.7	14.4
6	48.8	54.9	12.5
Total	58.2	62.6	7.5

Molins de Rei

Districte 1	92.1	92.4	0.3
2	82.0	80.9	-1.4
3	81.1	86.3	6.4
4	72.7	79.3	9.0
Total	83.1	85.6	3.0

Montcada i Reixac

	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% d'augment o disminució
	%	%	
Districte 1	72.7	75.5	3.8
2	26.9	62.1	130.8
3	68.3	75.6	10.6
4	64.2	73.8	14.9
5	28.6	56.5	97.5
6	?	63.2	

Total	49.6	67.6	36.2
-------	------	------	------

Montgat	85.4	83.3	-2.5
---------	------	------	------

Pallejà	62.6	71.7	14.5
---------	------	------	------

El Papiol	68.1	83.4	22.4
-----------	------	------	------

El Prat de Llobregat

Districte 1	77.7	79.3	2.0
2	53.2	67.2	26.3
3	54.7	59.9	9.5
4	45.1	49.9	10.6
5	37.0	55.6	50.2

Total	53.5	61.6	15.1
-------	------	------	------

Ripollet

Districte 1	52.4	63.2	20.6
2	41.8	50.6	21.0

Total	45.6	57.1	25.2
-------	------	------	------

St. Adrià de Besòs

Districte 1	62.4	73.6	17.9
2	66.0	73.1	10.7
3	69.9	66.0	-5.6
4	32.0	35.0	9.3
5	36.5	45.4	24.3

Total	47.1	56.7	20.3
-------	------	------	------

St. Boi de Ll.

	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% d'augment o disminució
	%	%	
Districte 1	52.5	58.9	12.1
2	46.1	56.8	23.2
3	69.3	67.9	-2.1
4	71.4	67.6	-5.4
5	54.6	63.4	16.1
6	39.4	50.6	28.4
Total	53.9	61.0	15.3

St. Climent de Ll. 63.9 94.6 48.0

St. Cugat del Vallès

Districte 1	78.3	85.5	9.1
2	83.9	90.5	7.8
3	90.8	92.9	2.3
4	81.7	82.2	0.6
5	88.3	88.3	0.0
Total	81.7	87.1	6.6

St. Feliu de Llob.

Districte 1	88.7	83.5	-5.9
2	62.2	70.3	13.0
3	70.0	75.9	8.4
4	53.3	65.9	23.6
5	28.9	60.0	107.6
6	40.3	57.5	42.6
Total	60.4	70.3	16.3

St. Joan Despí

Districte 1	70.6	68.8	-2.6
2	33.0	48.7	47.5
3	28.9	35.2	21.7
Total	46.0	52.5	14.1

	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% d'augment o disminució
	%	%	
<u>St. Just Desvern</u>	84.9	84.8	-0.2
<u>Sta. Coloma de Cervelló</u>	88.7	90.7	2.2
<u>Sta. Coloma de Gramanet</u>			
Districte 1	52.2	59.2	13.4
2	42.3	47.6	12.5
3	40.5	48.6	20.0
4	38.1	52.8	38.5
5	43.5	44.9	3.2
6	36.5	43.0	17.8
Total	42.7	49.8	16.6
<u>St. Vicenç dels Horts</u>			
Districte 1	60.1	63.8	6.1
2	23.0	36.2	57.3
3	29.7	41.6	40.0
4	72.1	87.5	21.3
Total	46.9	56.0	19.4
<u>Cerdanyola</u>	62.9	65.8	4.6
<u>Tiana</u>	94.4	95.1	0.7
<u>Viladecans</u>			
Districte 1	56.2	61.8	9.9
2	42.2	43.5	3.0
Total	48.6	51.2	5.3
Total CMB			
amb Barcelona		75.5	
sense Barcelona		61.9	

Taula 2.10

DISTRICTES I MUNICIPIS DE LA CORPORACIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA EN ELS QUALS S'HA PRODUIÏT UN RETROCÉS EN LA COMPRESIÓ DEL CATALÀ ENTRE 1975 i 1981.

	<u>1975</u>	<u>1981</u>	% de disminuci3
Badalona			
dist. 4	78.5	77.9	0.8
Castelldefels			
dist. 4	80.4	77.3	3.9
" 5	77.0	74.3	3.6
Esplugues de Ll.			
dist. 2	96.9	86.1	11.2
" 3	42.9	40.3	6.1
" 4	76.3	72.2	5.4
Gavà			
dist. 1	73.8	73.7	0.2
" 4	65.7	62.3	5.2
L'Hospitalet de Ll.			
dist. 1	68.9	67.4	2.2
Molins de Rei			
dist. 2	82.0	80.9	1.4
Montgat	85.4	83.3	2.5
St. Adrià de B.			
dist. 3	69.9	66.0	5.6
St. Boi de Ll.			
dist. 3	69.3	67.9	2.1
" 4	71.4	67.6	5.4
St. Feliu de Ll.			
dist. 1	88.7	83.5	5.9
St. Joan Despí			
dist. 1	70.6	68.8	2.6
St. Just Desvern	84.9	84.8	0.2

3.4. Bosses de no comprensió del català a la CMB.

La taula 2.11 indica que les principals bosses de no comprensió del català es troben concentrades a Sta. Coloma de Granet (districtes 2, 3, 4, 5 i 6), a Cornellà de Llobregat (districtes 5 i 6), a St. Adrià de Besòs (districtes 4 i 5) a St. Joan Despí (districtes 2 i 3) i a St. Vicenç dels Horts (districtes 2 i 3). De forma més esporàdica o menys concentrada existeixen també bosses consistents en un sol districte a Badalona (dist. 8), Castelldefels (dist. 1), Esplugues (dist. 3), El Prat de Llobregat (dist. 4) i Viladecans (dist. 2). A aquesta llista cal afegir-hi els districtes que figuren a la taula 2.12.

Taula 2.11

BOSES DE NO-CATALANITZACIÓ A LA CORPORACIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA. 1981.

Considerem com a tals aquells municipis o districtes en els quals el 50% o més de la població total no comprèn el català. Són els següents:

	<u>% de no comprensió</u>
Badalona	
dist. 8	60.3
Castelldefels	
dist. 1	56.3
Cornellà de Ll.	
dist. 5	55.5
" 6	59.6
Esplugues de Ll.	
dist. 3	59.7
El Prat de Ll.	
dist. 4	50.1
St. Adrià de Besós	
dist. 4	65.0
" 5	54.6
St. Joan Despí	
dist. 2	51.3
" 3	64.8
St. Coloma de G.	
dist. 2	52.4
" 3	51.4
" 5	55.1
" 6	57.0
St. Vicenç dels Horts	
dist. 2	63.8
" 3	58.4
Viladecans	
dist. 2	56.5

Pallejà	28.3
El Prat de Ll.	
dist. 2	32.8
" 3	40.1
" 5	44.4
Ripollet	
dist. 1	36.8
" 2	49.4
St. Adrià de Besós	
dist. 1	26.4
" 2	26.9
" 3	34.0
St. Boi de Ll.	
dist. 1	41.1
" 2	43.2
" 3	32.1
" 4	32.4
" 5	36.6
" 6	49.4
St. Feliu de Ll.	
dist. 2	29.7
" 4	34.1
" 5	40.0
" 6	42.5
St. Joan Despí	
dist. 1	31.2
Sta. Coloma de G.	
dist. 1	40.8
" 4	47.2
St. Vicenç dels Horts	
dist. 1	36.2
Cerdanyola	34.2
Viladecans	
dist. 1	38.2

A aquestes situacions que sense dubte es poden classificar de gravíssimes, cal afegir-hi aquelles que qualifiquem de greus. Són les poblacions o districtes en els quals la franja de no comprensió es situa entre el 25 i el 49% de la població total. Són força més nombrosos que els anteriors. Heus-ne ací la llista:

Taula 2.12	Badalona	
	dist. 6	37.8
	" 7	43.8
	" 9	46.6
	Castelldefels	
	dist. 2	25.2
	" 3	41.8
	" 5	25.7
	Cornellà de Ll	
	dist. 3	42.6
	" 4	42.1
	Esplugues de Ll.	
	dist. 4	27.8
	Gavà	
	dist. 1	26.3
	" 2	39.1
	" 3	32.5
	" 4	37.7
	L'Hospitalet de Ll.	
	dist. 1	32.6
	" 3	25.9
	" 4	47.1
	" 5	49.3
	" 6	47.1
	Montcada i R.	
	dist. 2	37.9
	" 4	26.2
	" 5	43.5
	" 6	36.8

4. LA LLENGUA CATALANA PER COMARQUES.

Si, de la CMB i del conjunt provincial, passem a les comarques, la situació diferencial de la llengua catalana continua augmentant i diferenciant-se. La província de Barcelona n'inclou 11, de comarques, a més d'alguns municipis esparsos pertanyents a comarques que cauen majoritàriament fora dels límits provincials de Barcelona. La poca entitat numèrica i demogràfica d'aquests municipis (són 4 i contenen 3.575 habitants) fa que no els tinguem en compte en l'anàlisi comarcal que anem a fer. Val a dir també que algunes comarques de què parlarem no són completes del tot puix comprenen algun municipi que cau fora de la frontera provincial de Barcelona i sobre el qual, per tant, no tenim dades. És el cas, per exemple, d'Osona que té els municipis de Viladrau i Espinelves que formen part de la província de Girona. Són petites i rares llacunes que no alteren pràcticament gens les dades que manegem.

La ciutat de Barcelona i el Barcelonès constitueixen una concentració demogràfica i econòmico-social que s'estén com una taca d'oli pel Baix Llobregat, el Vallès Occidental i el Maresme. A mida que ens allunyem d'aquest veritable formiguer i tret d'alguns altres focus demogràfics i industrials progressivament menys importants, la població esdevé menys densa, l'activitat menys industrial i més agrícola fins arribar als límits no marítims de la província on la situació demogràfica i laboral és ben diferent. Comarques com el Berguedà, l'Osona, l'Alt Penedès, el Bages i l'Anoia, així com extenses zones del Maresme i fins dels Vallès, presenten característiques demogràfiques, econòmico-socials i també lingüístiques ben diferents de les de Barcelona i la zona immediata i suburbial. No podem pas ara entretenir-nos a descriure els aspectes no lingüístics de la nostra zona d'estudi, d'altra banda prou coneguts en els seus trets més rellevants. Només hem volgut evocar-los a grans pinzellades abans d'exposar la situació de la llengua a les comarques de la província de Barcelona tal com és presentada a la taula núm. 2.7.

Taula núm. 2.13 COMARQUES DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA: ÚS I CONEIXEMENT DEL CATALÀ. 1975.

	Entén el català	El sap parlar	El té com a llengua familiar habitual	L'escriu
	%	%	%	%
Baix Llobregat	58.0	36.3	27.7	7.4
Barcelonès (amb Barna.)	75.2	52.4	39.6	15.6
Barcelona-ciutat	83.3	60.9	47.0	19.2
Barcelonès (s.Barna.)	55.3	31.7	21.6	6.6
Maresme	80.8	63.7	53.8	13.8
Vallès Occidental	69.2	47.6	36.7	13.1
Vallès Oriental	75.8	55.9	45.5	14.0
Alt Penedès	87.6	76.1	70.6	21.7
Garraf	77.0	57.1	45.2	15.2
Osona	94.0	83.1	78.2	18.9
Anoia	83.5	67.4	60.6	14.9
Bages	89.7	72.3	60.7	22.1
Berguedà	93.8	81.5	74.6	12.1
Total prov. s. Barna.	68.5	48.1	38.3	11.5
Total prov. amb Barna.	74.3	53.1	41.7	14.5

A totes les comarques hi ha una majoria absoluta, que sovint s'acosta a la totalitat, que entén el català. Els percentatges més baixos de comprensió els trobem al Barcelonès (sense la ciutat de Barcelona), on només l'entén el 55.3% de la població. Segueix el Baix Llobregat (58%) i el Vallès Occidental (69.2%). Les proporcions més altes apareixen a Osona i al Berguedà on pràcticament la totalitat dels seus habitants comprenen el català. Segueixen el Bages, l'Alt Penedès, l'Anoia i el Maresme amb proporcions de comprensió superiors al 80%. En el conjunt de la província de Barcelona, tres quartes parts dels residents entenen la llengua del país.

Si, de comprendre-la, passem a saber-la parlar, hi ha majories absolutes, sovint molt altes, a nou de les onze comarques analitzades. Només a dues són, doncs, minoria: Baix Llobregat (36.3%) i Vallès Occidental (47.6%), a les quals cal afegir el Barcelonès, sense la ciutat de Barcelona, que és l'àrea que acusa el dèficit més gran (31.7%). Malgrat aquests dèficits, en el conjunt de la província, predominen els qui saben parlar el català.

El català és la llengua familiar habitual d'una àmplia majoria absoluta dels habitants d'Osona, Berguedà, Alt Penedès, Bages, Anoia i Maresme. Les comarques amb proporcions més baixes tornen a ser el Barcelonès, sense la ciutat de Barcelona, el Baix Llobregat, el Vallès Occidental i, amb proporcions que ja s'acosten al 50%, el Vallès Oriental, el Garraf i la ciutat de Barcelona. En aquest punt de la llengua més habitualment utilitzada en família ja no predomina el català en el conjunt de la província (41.7%), sinó el castellà (56.6%) per una diferència mínima.

Si elaborem un índex general ponderat en funció de les tres variables lingüístiques principals, multiplicant per 1 el % de comprensió de cada comarca, per 2, el % corresponent a saber-lo parlar i, per 3, la utilització familiar habitual, obtindrem una avaluació global de la situació lingüística de cada comarca. Sobre un màxim possible de 600, la distribució resultant és la següent:

Taula 2.14. ÍNDEX GENERAL DE CATALANITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE LES COMARQUES DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA 1975.

Barcelonès (s. B)	183.5
Baix Llobregat	213.7
Vallès Occidental	274.5
Barcelonès (amb B)	298.8
Vallès Oriental	324.1
Garraf	328.8
Barcelona-ciutat	346.1
Maresme	379.6
Anoia	400.1
Bages	416.4
Alt Penedès	451.6
Berguedà	480.6
Osona	494.8
Total sense Barna	279.6
Total amb Barna	305.6

Aquests índexs permeten de classificar les comarques en tres grups de diferent dèficit lingüístic:

1.- Comarques amb una situació sòcio-lingüística catalana menys greu:

Osona	494.8
Berguedà 83	480.6
Alt Penedès	451.6
Bages	416.4
Anoia	400.1

2.- Comarques amb una situació sòcio-lingüística catalana greu:

Maresme	379.6
Garraf	328.8
Vallès Or.	324.1
Vallès Oc.	274.5

3.- Comarques amb una situació sòcio-lingüística catalana molt greu:

Baix Llobregat	213.7
----------------	-------

Barcelonès (s. B)	183.5
-------------------	-------

Taula 2.15. PROVÍNCIA DE BARCELONA CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER HÀBITATS. 1975

	Entenen el català %	El saben parlar %	Català, llengua familiar %	L'escriuen %	Pes demogràfic %
Municipis de menys de 2.000 h.	93.5	85.2	82.1	17.0	2.5
De 2 a 5.000 h.	88.5	73.9	66.2	14.7	4.0
De 5 a 10.000 h.	82.5	62.5	53.0	15.6	5.9
De 10 a 25.000 h.	68.5	48.9	39.0	12.2	7.5
De 25 a 50.000 h.	66.6	46.4	36.3	11.6	10.0
De més de 50.000 h.	61.5	39.1	28.5	9.6	30.5
Barcelona	83.3	60.9	47.0	19.2	39.7
Total	74.3	53.1	41.7	14.5	100

Font: Padró Municipal

Elaboració pròpia

Taula 2.16. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER HABITATS I COMARQUES. 1975

	%	de 2 a 5.000 h.	%	de 5 a 10.000 h.	%	de 10 a 25.000 h.	%	de 25 a 50.000 h.	%	+ 50.000 h.	total comarcal
Baix Llobregat											
No entenen el català	17.4	14.0	37.0	35.9	43.2	47.8	41.9				
Parlen hab. castellà	28.6	45.7	66.1	63.5	75.0	80.0	72.4				
Barcelonès amb Barna											
No entenen català	--	--	14.9	--	42.7	21.5	22.2				
Parlen hab. castellà	--	--	57.1	--	76.1	57.1	57.7				
Maresme											
No entenen el català	5.5	13.4	10.7	15.7	--	28.3	19.1				
Parlen hab. castellà	20.0	32.7	30.6	45.3	--	59.3	45.7				
Vallès Occid.											
No entenen el català	12.9	18.0	14.7	44.4	34.2	28.5	30.7				
Parlen hab. castellà	27.5	40.1	41.3	77.8	67.2	61.3	62.9				

	- 2.000	2-5.000	5-10.000	10-25.000	25-50.000	+ 50.000	Total comarcal
Vallès Or.							
No entenen el català	5.6	11.8	20.9	36.2	28.7	--	24.1
Parlen hab. castellà	21.7	33.1	53.2	71.2	60.9	--	54.0
Alt Penedès							
No entenen el català	7.2	12.5	18.6	13.9	--	--	12.3
Parlen hab. castellà	18.2	27.8	39.3	34.6	--	--	29.1
Garraf							
No entenen el català	11.7	--	39.3	13.4	23.3	--	22.9
Parlen hab. castellà	29.9	--	69.5	44.7	55.6	--	54.0
Osona							
No entenen el català	3.3	3.8	7.7	8.4	7.1	--	6.0
Parlen hab. castellà	8.9	20.4	27.5	32.0	21.5	--	21.3
Anoia							
No entenen el català	7.5	11.9	38.9	--	12.5	--	16.5
Parlen hab. castellà	21.8	35.0	78.0	--	31.6	--	39.2

(continua)

	- 2.000	2-5.000	5-10.000	10-25.000	25-50.000	+50.000	Total comarcal
Bages							
No entenen el català	6.1	8.3	11.3	---	---	11.1	10.2
parlen hab. castellà	12.8	38.4	45.1	---	---	39.8	38.9
Berguedà							
No entenen el català	3.5	8.0	4.7	8.3	---	---	6.1
parlen hab. castellà	13.7	26.0	26.6	32.5	---	---	25.0
Altres municipis							
No entenen el català	6.0	4.4	---	---	---	---	5.1
parlen hab. castellà	17.5	10.8	---	---	---	---	13.6
Total prov. Barna							
No entenen el català	6.3	11.1	17.2	31.0	32.7	38.5 (1)	31.4 (2)
parlen hab. castellà							24.1 (3)

1581

- (1) Sense Barcelona.
- (2) Total provincial sense contar-hi Barcelona-ciutat.
- (3) Total provincial amb Barcelona-ciutat.

5. LLENGUA I VOLUM DELS MUNICIPIS.

Es sabut que als municipis grans la llengua catalana és menys coneguda i usada que als petits. El què no sabem és en quines proporcions baixa el coneixement i l'ús del català a mida que augmenta el volum demogràfic dels municipis. Això és justament el que anem a esbrinar en aquest apartat.

5.1. Conjunt provincial.

Si agrupem els 308 municipis de la província de Barcelona en funció del volum d'habitants de cada un, podem obtenir unes categories -en direm, per entendre'ns, "hàbitats"- que ens permetran d'analitzar la relació existent entre volum demogràfic i coneixement i ús de la llengua. La taula núm 2.15 presenta 7 grups de municipis, per a cada un dels quals donem, a més de les dades lingüístiques, el pes demogràfic que li correspon en el conjunt de la província de Barcelona.

La taula fa veure que s'estableix una relació clara entre les dades lingüístiques i les dimensions demogràfiques, amb la sola excepció de la ciutat de Barcelona. Les progressions o regressions de les variables lingüístiques estudiades guarden una relació sistemàtica amb el volum d'habitants dels municipis. Els percentatges més alts de coneixement i ús de la llengua catalana els trobem als municipis més petits. A mida que va pujant el volum demogràfic van baixant el coneixement i ús del català, de manera que les proporcions més baixes es donen als municipis més grans. L'única variable que no obeeix perfectament aquesta regla és la d'escriure el català, tot i que la dissonància és mínima.

Hom observarà, més en concret, que, en la comprensió, la ruptura més notable es produeix en passar, dels municipis de 5-10.000 h., als de 10-25.000. Quant a saber-lo parlar, tot i que les disminucions són fortes a cada un dels quatre primers intervals, la més intensa de totes s'escau, com abans, en el quart. La utilització familiar habitual del català ja s'encongeix intensament en el segon interval, retomba gairebé amb la mateixa intensitat en el tercer i en el quart i s'estabilitza

a la baixa a partir d'aquest. Tot i la baixa progressiva a mida que augmenta el nombre d'habitants dels municipis, una cosa apareix clara: els municipis de 10.000 h. i més formen un conjunt relativament homogeni, que, d'altra banda, es desmarca clarament dels de menys de 10.000 h. Aquests darrers presenten menys homogeneïtat entre ells que els anteriors.

Les mitjanes generals són altes gràcies al pes decisiu, demogràfic i lingüístic, de la ciutat de Barcelona.

5.2. Hàbitats a l'interior de cada comarca.

La relació entre volum demogràfic del municipi i situació de la llengua catalana es dóna també a l'interior de cada comarca, però no d'una forma tan clara com al conjunt de la província. Hom observa força irregularitats, relacionades sens dubte amb el grau d'immigració, la industrialització i altres factors que caldria estudiar en detall cas per cas. A Osona, per exemple, s'acompleixen les regressions suara comentades fins a l'interval dels 10.000 h. Després, la relació s'inverteix, cosa que té una explicació fàcil: només hi ha un municipi entre 10 i 25.000 h., que és Manlleu, i un altre, Vic, de més de 25.000 h. El primer és més petit, però més industrial, amb més immigrants, menys classes mitjanes, comercials i professionals, que Vic. Conseqüentment, el coneixement i ús del català són més baixos a Manlleu que a Vic.

Les poblacions més problemàtiques, des del punt de vista del coneixement i ús de la llengua catalana, són les de més de 50.000 h. al Baix Llobregat i Maresme, les de 25-50.000 h. al Barcelonès, les de 10-25.000 h. al Vallès Occidental, Vallès Oriental, Osona i Berguedà, i les de 5-10.000 h. a l'Alt Penedès, Garraf, Ano i Bages

Taula núm. 2.17 PROVÍNCIA DE BARCELONA: CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ A CADA UN DELS MUNICIPIS DE MÉS DE 25.000 h. 1975.

	Entén el català	Sap par lar-lo	El té com a llengua familiar habitual	L'escriu
	%	%	%	%
Badalona	58.0	35.1	26.0	6.8
Barcelona	83.5	60.9	47.0	19.2
Cerdanyola	63.0	39.6	28.3	9.9
Cornellà	50.1	26.3	17.5	5.3
Esplugues	62.7	38.7	28.5	9.2
Gavà	62.1	37.4	28.2	6.4
Granollers	77.2	57.4	43.8	15.4
Hospitalet, L'	58.3	33.7	22.4	7.1
Igualada	87.4	76.1	68.4	22.5
Manresa	88.7	70.7	59.8	24.9
Mataró	71.6	53.4	40.5	11.8
Mollet	63.2	42.4	33.0	9.0
Prat de Ll., El	53.6	31.4	21.9	6.3
Rubí	51.3	33.9	26.9	6.7
Sabadell	68.6	48.0	36.0	11.4
St. Adrià de B.	47.2	26.3	16.9	4.6
St. Boi de Ll.	53.9	31.5	21.0	6.0
St. Cugat del V.	81.8	57.3	42.2	18.6
St. Feliu de Ll.	60.4	37.9	28.3	9.8
Sta. Coloma de G.	42.7	20.1	11.3	4.3
Terrassa	74.4	51.2	40.7	17.1
Vic	92.8	83.5	78.4	25.2
Viladecans	48.8	28.3	18.0	3.1
Vilanova i la G.	76.7	55.5	43.9	14.8

Si apliquem a les ciutats esmentades les mateixes bases de càlcul de l'índex ponderat emprades anteriorment per a les comarques, resulta aquesta gradació.

Taula 2.18

Vic	495.1
Igualada	444.8
Manresa	409.5
Barcelona	346.3
Granollers	323.4
St. Cugat	323.0
Vilanova i la Geltrú	319.8
Mataró	299.9
Terrassa	297.7
Sabadell	272.6
Mollet	247.0
Cerdanyola	227.1
Esplugues	225.6
Gavà	221.5
St. Feliu de Ll.	221.1
Badalona	206.2
Rubí	199.8
L'Hospitalet	192.9
El Prat de Ll.	182.1
St. Boi de Ll.	179.9
Viladecans	159.4
Cornellà	155.2
St. Adrià	150.5
Sta. Coloma de G.	116.8

Hi ha un grup de ciutats la situació de les quals podríem qualificar de molt greu. Són aquelles que presenten un índex de catalanització inferiors a 200. Són 8 poblacions.

Un segon grup, que qualifiquem de greu, comprèn aquelles poblacions amb un índex situat entre 200 i 300 que són 9.

Un tercer grup, menys greu, comprèn 4 poblacions amb índexs entre 300 i 400.

Resten tres ciutats amb índexs superiors a 400, la situació lingüística de les quals no podem pas encara anomenar bona, tot i que presenten els índexs més alts. Recordem que el sostre màxim del nostre índex es situa a 600. Correspondria a una població en la qual tothom parlés habitualment el català.

6 MUNICIPIS

Un punt que encara ens resta per tractar en aquest capítol és la situació de la llengua catalana a cada un dels 308 municipis de la província de Barcelona. No ho podem pas fer, evidentment, en detall, un per un. Ens limitarem a donar-ne la llista completa, amb les corresponents dades lingüístiques, i a comentar els mapes que aquestes ens han permès de confeccionar. Abans, però, voldríem dedicar un apartat als municipis de més de 25.000 h.

6.1. Les ciutats principals.

La província de Barcelona té el 1975, 24 ciutats amb més de 25.000 h. Totes plegades comprenen el 80 % de la població provincial. La taula núm. 2.17 en dóna la llista completa així com les característiques lingüístiques de cada una.

Tret de 3, a totes hi ha majoria absoluta de catalanoentenedors. Les excepcions són St. Adrià de Besòs (47.2%), Sta. Coloma de Gramanet (42.7%) i Viladecans (48.8%).

Quant a saber parlar el català, la distribució ja s'inclina del cantó d'aquelles on la majoria absoluta no el sap parlar. Exactament són 15 contra 9.

La situació esdevé encara més precària quan passem a la tercera variable lingüística: la llengua familiar més habitual. Aquelles en què predomina el català són pràcticament excepció: Vic, Igualada i Manresa. A tota la resta preval, a vegades de molt, el castellà. Els casos més acusats són Sta. Coloma de Gramanet, St. Adrià del Besòs, Cornellà i Viladecans.

6.2. Panorama per municipis.

Abans de presentar la llista de tots els municipis de la província de Barcelona amb les proporcions de coneixement i ús de la llengua catalana a cadascun, serà bo donar una visió més sintètica de la qüestió. És el que intenta de fer la taula núm. 2.19 en la qual agrupem els 308 municipis de la província de Barcelona en categories homogènies de coneixement i ús del català. Això ens permet de veure que a 195 municipis (63% de tots els de la província) hi ha 90% o més de la població que entén el català, a 104 (= 33% del total) hi ha els mateixos percentatges de població que el saben parlar, i a 96 (= 31% de tots els municipis) passad el 90% la població que té el català com a llengua familiar habitual.

La taula 2.19 es pot sintetitzar d'aquesta manera per tal d'obtenir una visió encara més sintètica de la situació:

NOMBRE I PERCENTATGE DE MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA EN QUE HI HA MÉS DEL 50% DE LA POBLACIÓ QUE

	nombre	%
entén el català	299	97.0
el sap parlar	273	88.6
el té com a llengua familiar habitual	249	80.8

Aquestes xifres fan veure com, si estudiem la situació de la llengua catalana per municipis, a la immensa majoria hi ha un predomini absolut de les persones que coneixen i usen habitualment aquesta llengua.

Taula 2.19. CLASSIFICACIÓ DELS MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA PER GRUPS EN FUNCIO DEL CONEIXEMENT I ÚS DE LA LENGUA CATALANA DELS SEUS HABITANTS. 1975. NOMBRE DE MUNICIPIS DE CADA CATEGORIA.

	comprenen el català	saben par lar-lo	el tene com a llen gua familiar hab.
de 0 a 9%	-	-	-
de 10 a 19%	-	-	10
de 20 a 29%	-	12	18
de 30 a 39%	-	17	9
de 40 a 49%	9	6	22
de 50 a 59%	13	20	26
de 60 a 69%	15	34	38
de 70 a 79%	18	56	42
de 80 a 89%	58	59	47
de 90 a 100%	<u>195</u>	<u>104</u>	<u>96</u>
Total municipis	308	308	308

Llista alfabètica de tots els municipis de la província de Barcelona amb indicació dels percentatges de coneixement i ús del català de cadascun. Les sigles que acompanyen el nom del municipi indiquen la comarca a què pertany, segons les següents abreviacions:

B = Barcelonès

BLL = Baix Llobregat

AP = Alt Penedès

O = Osona

BAG = Bages

BERG = Berguedà

VOC = Vallès Occidental

VOR = Vallès Oriental

MAR = Maresme

AN = Anoia

GRF = Garraf

Taula 2.20. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ A CADA UN DELS MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA. 1975.

	entenen el català	saben par lar-lo	català, llengua fam. habitual
Abrera (BLL)	76.05	64.98	46.10
Aguilar de Segarra (BAG)	96.88	92.2	92.21
Aiguafreda (VOR)	94.2	79.67	70.12
Alella (MAR)	95.25	89.32	83.98
Alpens (O)	98.91	95.62	98.18
Ametlla del Vallès, l' (VOR)	92.78	78.52	74.26
Arenys de Mar (MAR)	91.03	72.36	65.97
Arenys de Munt (MAR)	93.1	85.03	82.03
Argençola (AN)	96.5	96.01	97
Argentona (MAR)	62.66	59.14	58.10
Artés (BAG)	94.6	81.24	73.53
Avià (BERG)	99.75	98.24	97.23
Avinyó (BAG)	91.96	90.63	87.33
Avinyonet del Penedès (AP)	97.48	90.83	88.83
Badalona (B)	57.96	35.07	25.98
Bagà (BERG)	89.97	67.83	58.76
Balsareny (BAG)	90.47	64.51	51.60
Barberà del Vallès (VOC)	63.77	32.74	22.32
Barcelona (B)	83.45	60.9	46.99
Begues (BLL)	90.96	77.98	75.25
Bellprat (AN)	99.99	98.09	99.05
Berga (BERG)	91.63	77.82	67.10
Bigues i Riells (VOR)	95.07	88.53	80.89
Borredà (BERG)	100.01	99.25	99.63
Bruc, el (AN)	99.65	94.65	87.14
Brull, el (O)	90.88	90.88	88.34

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Cabanyes, les (AP)	87.93	77.87	79.89
Cabrera d'Igualada (AN)	100	100	100
Cabrera de Mar (MAR)	91.2	73.21	73.23
Cabrils (MAR)	89.72	73.8	71.46
Calaf (AN)	94.28	84.59	72.74
Calders (BAG)	98.41	97.21	97.21
Caldes d'Estrac (MAR)	93.37	81.6	76.65
Caldes de Montbui (VOC)	85.07	68.43	60.34
Calella (MAR)	96.91	91.18	87.27
Calldetenes (O)	98.88	95.24	91.81
Callús (BAG)	83.18	74.91	70.10
Calonge de Segarra (AN)	99.51	99.51	99.51
Campins (VOR)	99.99	92.29	91.68
Canet (MAR)	97.48	90.74	83.88
Canovelles (VOR)	49.14	29.23	16.17
Cànoves (VOR)	99.25	94.98	91.06
Canyelles (GRF)	83.12	75.88	63.81
Capellades (AN)	92.16	71.79	60.54
Capolat (BERG)	100	100	100
Cardedeu (VOR)	93.31	72.3	64.87
Cardona (BAG)	85.13	69.03	49.97
Carme (AN)	98.58	93.7	93.67
Casserres (BERG)	99.41	99.14	94.72
Castellar del Riu (BERG)	100	93.49	92.90
Castellar del Vallès (VOC)	84.79	68.66	56.27
Castellar de N'HUG (BERG)	100	97.34	98.69
Castellbell i el Vilar (BAG)	86.49	65.49	56.44
Castellbisbal (VOC)	77.26	59.59	48.40
Castellcir (VOR)	99.56	88.21	86.90
Castelldefels (BLL)	54.18	33.17	27.21
Castell de l'Areny (BERG)	100	100	100
Casteller i la Bernal (GRF)	96.62	88.68	84.62
Castellfollit del Boix (BAG)	96.93	94.15	92.92
Castellfollit de Ruibregós (AN)	95.95	92.54	92.23
Castellgalí (BAG)	83.36	77.42	68.34

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Castellnou de Bages (BAG)	100	100	94.99
Castellolí (AN)	97.7	93.32	90.55
Castellterçol (VOR)	90.64	81.04	75.82
Castellví de la Marca (AP)	89.03	86.29	81.17
Castellví de Rosanes (BLL)	94.08	84.21	81.91
Centelles (O)	90.68	73.27	68.84
Cercs (BERG)	79.78	56.85	47.43
Cerdanyola del Vallès (VOC)	62.97	39.55	28.35
Cervelló (BLL)	94.12	77.13	67.79
Collbató (BLL)	88.50	69.50	57.14
Collsuspina (O)	99.49	99.49	98.98
Copons (AN)	99.26	88.1	84.62
Corbera de Llobregat (BLL)	85.64	74.46	63.73
Cornellà de Llobregat (BLL)	50.06	26.28	17.50
Cubelles (GRF)	81.82	68.49	57.65
Dosrius (MAR)	99.21	91.91	94.87
Esparraguera (BLL)	77.12	53.93	49.15
Esplugues de Llobregat (B)	62.71	38.71	28.52
Espunyola, l' (BERG)	98.79	98.55	97.83
Estany, l'	97.29	97.02	97.02
Fígols (BERG)	98.34	63.89	63.89
Fogars de Montclús (VOR)	99.27	94.22	96.38
Fogars de Tordera (SEL)	97.86	89.77	91.47
Folgueroles (O)	98.85	98.27	95.79
Fonollosa (BAG)	98.14	97.48	100
Font-rubí (AP)	97.94	94.43	96.02
Franqueses del Vallès, les (VOR)	90.51	51.98	40.68

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Gaià (BAG)	94.83	89.29	88.40
Gallifa (VOC)	100	87.88	92.42
Garriga, la (VOR)	93.4	65.62	60.46
Gavà (BLL)	62.16	37.41	28.18
Gelida (AP)	79.44	66.38	51.69
Gironella (BERG)	97.69	81.57	74.95
Gisclareny (BERG)	91.66	91.66	91.67
Grananda, la (AP)	95.76	82.34	79.10
Granera (VOR)	97.22	97.22	95.78
Granollers (VOR)	77.12	57.34	43.85
Gualba (VOR)	97.93	77.52	70.42
Guardiola de Berguedà (BERG)	95.9	75.99	67.24
Gurb de la Plana (O)	99.88	92.48	90.31
Hospitalet de Llobregat, l' (B)	58.25	33.65	22.36
Hostalets de Balenyà, els (O)	92.74	64.23	55.74
Igualada (AN)	87.46	76.12	68.38
Jorba (AN)	95.36	83.09	71.64
Llacuna, la (AN)	97.97	89.1	87.58
Llagosta, la (VOR)	52.08	24.91	13.02
Lliçà de Munt (VOR)	90.11	79.34	71.50
Lliçà de Vall (VOR)	82.52	64.93	61.31
Llinars del Vallès (VOR)	88.64	76.72	71.37
Lluçà (O)	99.14	97.45	98.30

	entenen el català	saben par lar-lo	català, llengua fam. habitual
Malgrat de Mar (MAR)	85.28	68.16	58.04
Malla (O)	95.63	95.29	95.29
Manlleu (O)	91.51	75.39	62.12
Manresa (BAG)	88.7	70.71	59.75
Marganell (BAG)	100	90.02	92.67
Martorell (BLL)	83.54	61.94	54.19
Martorelles (VOR)	64.61	45.9	39.19
Masies de Roda, les (O)	100	95.38	91.55
Masies de Voltregà, les (O)	91.9	77.52	67.50
Masnou, el (MAR)	84.61	65.85	56.98
Masquefa (AN)	85.59	71.17	69.33
Matadepera (VOC)	96.85	92.21	91.47
Mataró (MAR)	71.64	53.47	40.50
Mediona (AP)	98.35	95.33	95.11
Moià (BAG)	88.9	75.23	68.59
Molins de Rei (BLL)	83.19	63.81	55.17
Mollet del Vallès (VOR)	63.43	42.63	33.05
Monistrol de Calders (BAG)	94.3	83.12	82.18
Monistrol de Montserrat (BAG)	95.11	79.48	62.75
Montcada i Reixac (VOC)	49.65	31.48	19.96
Montclar (BERG)	100	100	100
Montesquiu (R)	91.19	81.91	76.59
Montgat (MAT)	85.42	57.71	37.10
Montmajor (BERG)	100	100	100
Montmaneu (AN)	100.01	98.36	98.35
Montmany (VOR)	97.83	69.48	61.04
Montmeló (VOR)	64.04	28.27	23.01
Montornés del Vallès (VOR)	53.57	36.61	29.81
Montseny (VOR)	98.47	96.94	97.32
Muntanyola (O)	98.44	97.92	95.85
Mura (BAG)	99.45	94.36	96.05
Navarcles (BAG)	78.66	64.12	53.39
Navàs (BAG)	93.59	83.06	80.22
Nou, la (BERG)	99.43	97.75	97.76

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Odena (AN)	69.34	50.83	43.05
Olèrdola (AP)	95.08	79.52	72.43
Olesa de Bonesvalls (GRF)	86.8	84.24	84.55
Olesa de Montserrat (BLL)	82.3	64.41	46.15
Olivella (GRF)	86.8	81.44	80.13
Olost (O)	96.31	94.79	93.69
Olvan (BERG)	99.19	94.49	96.37
Orís (O)	72.24	71.8	71.79
Oristà (O)	99.4	95.24	95.44
Orpí (AN)	98.64	96.6	97.96
Orrius (MAR)	96.34	91.82	86.37
Pacs del Penedès (AP)	82.96	62.73	53.40
Palafolls (MAR)	76.96	62.64	53.32
Palau de Plegamans (VOC)	91.75	83.01	80.65
Pallejà (BLL)	62.66	41.71	31.38
Papiol, el (BLL)	68.15	44.52	31.34
Parets del Vallès (VOR)	80.56	59.77	46.95
Perafita (O)	99.14	96.55	93.67
Piera (AN)	90.53	78.83	76.59
Pierola (AM)	95.81	89.95	86.11
Pineda de Mar (MAR)	81.2	60.21	46.20
Pla del Penedès, el (AP)	96.28	85.34	82.69
Pobla de Claramunt, la (AN)	80.04	65.67	59.80
Pobla de Lillet, la (BERG)	89.84	76.56	67.45
Polinyà (VOC)	57.48	32.59	25.35
Pont de Vilomari i Rocafort, el (BAG)	93.15	53.66	36.83
Pontons (AP)	99.52	96.14	95.65
Prat de Llobregat, el (BLL)	53.54	31.35	21.90
Prats de Lluçanès (O)	98.85	95.42	92.01
Prats de Rei, els (AN)	99.66	93.5	87
Premià de Dalt (MAR)	67.16	38.43	30.10
Premià de Mar (MAR)	80.33	57.0	45.73
Pruit (O)	100.01	98.97	99.48
Puigdàlber (AP)	100	90.08	80.00
Puig-reig (BERG)	92.86	78.48	70.68
Pujalt (AM)	100	100	100

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Quart, la (BERG)	100	100	100
Rajadell (BAG)	97.83	87.23	77.55
Rellinars (VOC)	100	88.4	86.52
Ripollet (VOC)	45.66	27.79	18.87
Roca, la (VOR)	82.21	74.83	64.02
Roda de Ter (O)	98.03	86.11	78.95
Rubí (VOC)	51.34	33.92	26.91
Rubió (AN)	97.34	97.34	100
Rupit (O)	98.22	95.11	96.82
Sabadell (VOC)	68.65	48.01	35.99
Sagàs (BERG)	97.14	97.14	97.86
Saldes (BERG)	83.55	73.62	69.86
Sallavinera (AN)	98.53	96.55	96.55
Sallent (BAG)	95.83	66.91	53.11
Sant Adrià de Besòs (B)	47.12	26.27	16.86
Sant Agustí de Lluçanès (O)	95.78	100	95.05
Sant Andreu de la Barca (BLL)	46.68	23.85	15.90
Sant Andreu de Llavaneres (MAR)	90.47	81.18	73.14
Sant Antoni de Vilamajor (VOR)	95.13	87.21	82.61
Sant Bartomeu del Grau (O)	93.48	77.85	72.15
Sant Boi de Llobregat (BLL)	53.9	31.54	20.97
Sant Boi de Lluçanès (O)	95.99	90.77	92.58
Sant Cebrià de Vallalta (MAR)	92.74	88.24	88.58
Sant Celoni (VOR)	89.13	74.76	56.08
Sant Climent de Llobregat (BLL)	63.9	59.14	57.64
Sant Cugat del Vallès (VOC)	81.72	57.26	42.24
Sant Cugat de Sès Garrigues (AP)	98.08	80.68	79.87
Sant Esteve de Palautordera (VOR)	95.51	89.46	88.32
Sant Esteve Sesrovires (BLL)	84.46	72.6	66.84
Sant Feliu de Codines (VOR)	97.62	96.5	81.04
Sant Feliu de Llobregat (BLL)	60.45	37.91	28.27

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Sant Feliu Sasserra (BAG)	99.99	96.77	97.13
Sant Fost de Campsentelles (VOR)	84.6	67.63	56.03
Sant Fruitós de Bages	98.43	79.5	61.77
Sant Hipòlit de Voltregà (O)	94.66	77.73	73.47
Sant Iscle de Vallalta (MAR)	96.44	92.87	91.30
Sant Jaume de Frontanyà (BERG)	100	93.33	93.33
Sant Joan Despí (BLL)	46.07	26.7	18.60
Sant Joan de Vilatorrada (BAG)	76.88	60.09	44.93
Sant Julià de Vilatorrada (O)	99.25	97.74	94.86
Sant Just Desvern (B)	84.93	54.97	40.94
Sant Llorenç d'Hortons (AP)	99.01	95.05	93.07
Sant Llorenç Savall (VOC)	96.95	89.52	79.91
Sant Martí d'Albars (O)	98.3	96.61	95.48
Sant Martí de Centelles (O)	90.69	74.78	72.88
Sant Martí de Tous (AN)	93.04	80.82	80.24
Sant Martí Sarroca (AP)	97.75	89.41	85.58
Sant Martí Sesgueioles (AM)	98.76	80.16	80.18
Sant Mateu de Bages (BAG)	97.82	92.64	95.10
Sant Pere de Ribes (GRF)	59.98	40.95	30.07
Sant Pere de Ruidesbittles (AP)	89.75	85.68	83.66
Sant Pere de Torelló (O)	96.51	94.1	93.30
Sant Pere de Vilamajor (VOR)	95.53	87.31	85.97
Sant Pol de Mar (MAR)	98.31	93.85	93.14
Sant Quintí de Mediona (AP)	85.39	74.52	70.11
Sant Quirze de Besora (RI)	95.57	91.86	89.16
Sant Quirze del Vallès (VOC)	70.34	51.79	44.39
Sant Quirze Safaja (VOR)	97.51	89.11	85.71
Sant Sadurní d'Anoia (AP)	80.43	67.09	59.97
Sant Sadurní D'Osormort (O)	98.9	97.81	95.63
Sant Salvador de Guardiola (BAG)	97.7	95.03	95.80
Sant Vicenç de Castellet (BAG)	88.66	72.73	56.10
Sant Vicenç dels Horts (BLL)	46.9	31.54	23.38
Sant Vicenç de Montalt (MAR)	94.94	87.6	82.09
Sant Vicenç de Torelló (O)	97.59	87.94	83.12
Santa Cecília de Voltregà (O)	100	100	99.01

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Santa Coloma de Cervelló (BLL)	88.79	75.16	65.49
Santa Coloma de Gramanet (B)	42.76	20.15	11.32
Santa Eugènia de Berga (O)	99.73	94.84	91.84
Santa Eulàlia de Riuprimer (O)	90.47	85.36	80.59
Santa Eulàlia de Ronçana (VOR)	90.64	80.9	75.46
Santa Fe del Penedès (AP)	97.16	89.11	85.31
Santa Margarida de Montbui (AM)	72.45	28.52	22.36
Santa Margarida i els Monjos (AP)	82.28	70.69	67.67
Santa Maria de Besora (RI)	100	99.08	98.61
Santa Maria de Corcó (O)	99.55	99.08	98.73
Santa Maria de Martorelles (VOR)	86.54	72.58	65.25
Santa Maria de Merlès (BERG)	99.03	99.03	99.02
Santa Maria de Miralles (AM)	100	100	92.45
Santa Maria d'Oló	99.05	93.29	92.67
Santa Maria de Palautordera (VOR)	98.12	77.25	69.28
Santa Perpètua de Moguda (VOL)	70.57	37.75	29.76
Santa Susanna (MAR)	93.3	78.32	72.41
Santpedor (BAG)	90.97	80.84	72.52
Sentmenat (VOC)	88.39	71.45	66.50
Seva (O)	95.81	93.16	92.32
Sitges (GRF)	86.23	67.07	52.60
Sobremunt (O)	100	98.76	98.76
Sora (O)	94.9	91.31	90.72
Subirats (AP)	94.11	89.92	86.23
Súria (BAG)	87.67	67.06	48.32
Tagamanent (VOR)	100	90.23	83.87
Taià (MAR)	95.86	82.43	76.21
Talamanca (BAG)	96.65	83.36	82.27
Taradell (O)	97.78	93.31	92.10
Tavèrnoles (O)	100	100	100
Tavertet (O)	99.2	96.81	98.42
Terrassa (VOC)	74.43	51.27	40.70
Tiana (MAR)	94.48	78.12	69.67
Tona (O)	92.56	76.59	71.81
Tordera (MAR)	86.7	68.93	61.74
Torelló (O)	92.84	79.97	73.26

	entenen el català	saben par- lar-lo	català, llengua fam. habitual
Torre de Claramunt, la (AN)	73.8	54.4	45.71
Torrelavit (AP)	95.43	81.7	81.53
Torrelles de Foix (AP)	70.07	70.07	68.26
Torrelles de Llobregat (BLL)	98.47	97.36	96.96
Ullastrell (VOC)	97.88	97.43	95.46
Vacarisses (VOC)	94.79	87.12	78.08
Vallbona d'Anoia (AN)	95.61	72.69	62.93
Vallcebre (BERG)	93.5	83.16	75.66
Vallgorguina (VOR)	96.38	82.76	91.50
Vallirana (BLL)	98.49	56.23	54.76
Vallromanes (VOR)	84.94	84.94	77.22
Veciana (AN)	99.18	97.12	96.69
Vic (O)	92.86	83.58	78.43
Vilada (BERG)	99.69	96.63	95.10
Viladecans (BLL)	48.68	28.21	17.96
Viladecavalls (VOC)	86.75	82.14	81.86
Vilafranca del Penedès (AP)	85.9	71.46	64.56
Vilalba Sasserra (VOR)	93.64	90.17	91.33
Vilanova del Camí (AN)	50.11	27.38	20.76
Vilanova de Sau (O)	83.99	75.84	73.22
Vilanova i la Geltrú (GRF)	76.71	55.68	43.94
Vilassar de Dalt (MAR)	92.26	66.18	62.88
Vilassar de Mar (MAR)	89.59	74.25	69.80
Vilobí del Penedès (AP)	84.86	88.7	90.41
Viver i Serrateix (BERG)	88.66	98.33	99.67

7. SUGGERIMENTS

1. Caldria analitzar els municipis i districtes de la CMB en els quals es produeixen variacions molt fortes en la comprensió del català entre 1975 i 1981.

2. Alguns districtes municipals de la Corporació Metropolitana de Barcelona són qualificats en aquest capítol com a bosses de no-catalanització. Seria bo realitzar estudis detallats sobre aquestes unitats més deficitàries.

3. Per al proper cens lingüístic s'hauria d'estudiar molt bé la informació a recollir. Aquesta hauria de ser, d'una banda, molt més àmplia que l'aplegada en els dos censos precedents. D'altra banda, caldria no fer gaires preguntes les respostes a les quals siguin bàsicament subjectives. Una dada perfectament objectiva seria, per exemple, la llengua en què s'ha expressat la persona entrevistada per l'agent censal.

4. Seria profitós realitzar estudis sobre el canvi de llengua progressiu dels immigrants i els seus fills. Els casos en què això s'esdevé mereixen un estudi per tal d'esbrinar-ne les circumstàncies temporals, locals, socials, així com les motivacions i actituds.

5. No coneixem encara de forma prou sistemàtica els efectes de l'ensenyament del català o en català, tant a les escoles i instituts com a cursos d'adults. ¿Quina incidència té aquest ensenyament en les pautes de comportament lingüístic oral i escrit?

6. Els estudis sobre el coneixement i pràctica lingüística individuals són necessaris i útils, però insuficients. En calen també molts sobre l'ús públic del català, escrit i oral en tots els àmbits de la vida social i de l'evolució diferencial que, segons els àmbits, es pugui produir. ¿Es veritat, per exemple, que cada dia hi ha més empreses que empren el català en les comunicacions internes escrites?

7. Les bosses de no-catalanització detectades en aquest estudi haurien de ser objecte de campanyes i accions especials. Periòdicament caldria realitzar-hi sondatges per avaluar l'efecte produït pels programes d'acció duts a terme.

8. ¿Quins són els mecanismes a més de l'escola i els mitjans de comunicació de masses, més capaços i efectius per a la difusió del coneixement i ús de la llengua del país?

9. No cal oblidar que la difusió del coneixement col·loquial i de l'ús de la llengua no comporta pas de sí mateix cap millorament de la qualitat. Per això, al costat d'estudis d'aprenentatge i d'ús, en calen també de correcció, qualitat, fonètica...

10. Les distàncies diferencials segons lloc, categoria socioprofessional... que es donen entre coneixement i ús mereixen estudis atents. Els ritmes d'evolució d'un i altre poden ser molt distints, fet que pot incidir fortament en l'evolució social de la llengua.

11. És necessari vetllar molt perquè en els pròxims censos lingüístics no es repeteixin les falles tècniques constatades el 1975 a la ciutat de Barcelona. No oblidem que la seva població equival a un 20% de la de tota la província del mateix nom i a un 15% de tot Catalunya.

CAPITOL III AUTÒCTONS I IMMIGRATS

Hem vist fins ara algunes coordenades més aviat geogràfiques del coneixement i ús de la llengua catalana: província, comarques, municipis... A partir d'aquest moment, iniciem un altre tipus d'anàlisi que tindrà successivament en compte algunes característiques individuals i socials de les persones, trets que creuerem amb les variables lingüístiques .

La primera i principal d'aquestes característiques és l'origen o lloc de naixement dels ciutadans. Les pàgines que segueixen demostraran prou bé la seva incidència en el panorama lingüístic de Catalunya. És una incidència ben coneguda però insuficientment estudiada, sobretot si tenim en compte que l'origen geogràfic, tot i no essent, cal recordar-ho de tant en tant, un factor decisiu, en el cas concret i actual de Catalunya, és un condicionant d'enorme transcendència, sense cap mena de dubte el més important, si més no en ordre quantitatiu.

Tot això fa que dediquem el capítol més ampli d'aquest estudi al tema dels autòctons i dels immigrants, tot reconeixent, ja de bon principi, que la nostra anàlisi no arriba encara tan lluny com hauríem desitjat, a vegades per manca de dades aprofitables a vegades per considerar que un estudi general no pot baixar a certs nivells que requereixen investigacions més especialitzades.

1. ORIGEN DE LA POBLACIÓ.

La primera indagació que cal fer a propòsit de la situació lingüística segons lloc de naixement és de veure quina és la composició segons origen de la població estudiada. Recordem que es tracta, de moment, només de la província de Barcelona, sense la capital.

En conjunt, la situació és aquesta, a grans trets:

Nascuts a:	% sobre el total
Catalunya	55.9
Balears i País Valencià	1.6
Resta d'Espanya	41.4
Estranger	<u>1.1</u>
Total	100

N=2.625.099

Aquesta síntesi posa clarament en relleu el pes fortíssim de la immigració provinent de la resta no catalana de l'Estat espanyol que gairebé arriba al 42%. Cal tenir en compte que en aquest apartat no hi figuren els fills, nascuts a Catalunya, de pares immigrants. Tot i que no tenim dades precises sobre aquest punt, sabem que són molt nombrosos. Sense comptar els qui provenen de matrimonis mixtos, calculem que hi deu haver uns 150-200.000 fills de matrimonis d'immigrants. Això ens permet de suposar que la població no nascuda als Països Catalans i els seus fills equivalen a prop del 50% de tota la província de Barcelona, exclosa la capital.

Serà bo de completar les dades anteriors, procedents exclusivament del full adicional del Padró Municipal de 1975 que s'ocupa de les qüestions lingüístiques i que es refereix només a la província de Barcelona, amb informacions sobre el conjunt de la població de Catalunya, inclosa la ciutat de Barcelona, que ens forneix el Padró de 1975.

Veureu que no fan variar gaire la distribució anterior: només puja una mica la proporció d'autòctons dels Països Catalans i baixa la d'immigrats, mentre es manté pràcticament el percentatge de nascuts a l'estranger:

Nascuts a:	%
Catalunya	61.6
Illes i País Valencià	1.9
Resta d'Espanya	35.2
Estranger	<u>1.2</u>
Total	100

El 1975, la població total de Catalunya és, segons el Padró Municipal, de 5.658.572 persones. Uns 1.991.817 d'aquests són immigrants procedents de països no catalans, els fills dels quals no es deuen allunyar gaire de les 400.000 persones. Tots junts equivalen al 42.2% de tota la població resident a Catalunya el 1975.

Taula núm. 3.1

ORIGEN DE LA POBLACIÓ DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL, I DE TOT CATALUNYA. 1975.

Indret de naixement	Prov. de Barna.	Població total de
	(sense Barna)	Catalunya
	% (1)	%
Catalunya	55.9	61.6
Illes Balears	0.1	0.1
País Valencià	1.5	1.8
Andalusia	23.6	17.3
Aragó	2.3	3.1
Astúries	0.2	0.2
Canàries	0.0	0.0
Castella la Nova	3.1	2.8
Castella la Vella	1.5	1.5
Extremadura	4.7	3.2
Galícia	1.2	1.5
Lleó	1.3	1.7
Múrcia	3.0	2.4
Navarra	0.1	0.2
País Basc	0.2	0.2
Ceuta, Melilla	0.2	0.1
Estranger	<u>1.1</u>	<u>1.2</u>
Total	100	100
	N=2.625.100	N=5.658.572

(1) En aquesta columna no hi figuren aquelles persones el lloc de naixement de les quals no consta (són 4.801), ni tampoc aquelles de les quals sabem l'origen però no el coneixement i ús lingüístics (són 7.333). Comptant-les totes, N=2.637.234.

Entre les regions i nacionalitats més representades pel volum de població immigrada, destaca, en primer lloc i de forma molt notòria, Andalusia, amb més de 600.000 individus a la província de Barcelona (sense la capital) i prop d'un milió al conjunt del Principat, inclosa la ciutat de Barcelona. La segona és Extremadura, de la qual provenen respectivament unes 125.000 i 200.000 persones. Segueixen després Aragó (60.000 i 175.000 individus), Castella la Nova i Múrcia (100.000 i 150.000 respectivament cada una). Els originaris d'aquestes cinc regions equivalen al 90% de tots els residents a la província de Barcelona (sense la capital) no nascuts als PP.CC., i al 81% dels de tot el Principat.

Uns 32.000 gallecs, dels 85.000 que hi ha a Catalunya, viuen a la província de Barcelona, sense la capital; els lleonesos equivalen a unes xifres lleugerament més altes (35 i 96.000, respectivament). També hi ha uns 5.000 individus de cadascuna de les següents terres: Astúries, País Basc i Ceuta-Melilla i uns 3.000 de Navarra. El nombre total de residents a tot Catalunya d'aquests llocs esmentats és el següent: 11.000 asturians, 11.000 bascos i 5.000 de Ceuta i Melilla.

2. CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER ORIGEN.

Un cop vista a grans trets la composició de la població de l'àrea estudiada segons indrets de procedència, anem a analitzar-ne la situació lingüística. Ho farem, primer, de forma sintètica partint de quatre grans blocs en què dividim tota la població, per passar després a una anàlisi més detallada en funció de les regions i nacionalitats de procedència.

2.1. Dades de conjunt.

A grans blocs, la situació lingüística dels habitants de la província de Barcelona, sense la capital, és la següent:

Nascuts a	entenen el català	el saben parlar	el tenen com a llengua fam. hab.
	%	%	%
Catalunya	79.2	69.7	61.6
Balears -País Valencià	86.4	66.3	48.6
Resta d'Espanya	53.5	18.6	7.1
Estranger	64.5	38.7	24.9
Total	68.5	48.1	38.3

La comprensió és absolutament majoritària a cada bloc. Remarquem que és més alta entre els nascuts a les Illes-País Valencià que a Catalunya mateix, fenomen que s'explica pel fet que a Catalunya hi ha força persones nascudes aquí, de pares immigrants, que no comprenen el català. Són la major part del quasi 20% de nascuts a Catalunya que no entenen el català, una gran majoria dels quals són infants de poca edat. Hi ha encara una altra observació important a fer: tant respecte a la comprensió com a les dues altres variables lingüístiques, els estrangers es situen força per damunt dels provinents de terres espanyoles no catalanes.

Pel que fa a saber parlar el català, es donen majories absolutes molt fortes i força semblants -dada que no deixa de ser interessant i significativa- entre els nats a Catalunya i a les Illes i País Valencià. En canvi, només una discreta minoria entre els immigrants espanyols, que contrasta amb la notòria proporció dels estrangers, es creu capacitada d'expressar-se en l'i idioma propi del país on resideix, sovint des de fa molts anys.

El català és la llengua familiar de la major part dels nascuts a Catalunya i de gairebé la meitat dels procedents de les Illes i del País Valencià. Només ho és d'una ínfima minoria dels immigrants espanyols i d'una proporció remarcable de nats fora de l'Estat espanyol.

Permeteu-nos dues observacions breus. La primera fa referència a les diferents pautes de comportament entre els mateixos originaris dels PP.CC. Mentre els nascuts a Catalunya mostren una regressió regular i moderada en passar de la comprensió del català a la capacitat de parlar-lo i a tenir-lo com a llengua familiar habitual, els de les Illes i País Valencià, tot i partint de nivells superiors en la comprensió, mostren una baixada força més intensa en les altres dues característiques lingüístiques. Un fenomen semblant succeeix si comparem els nascuts a l'estranger amb els immigrants espanyols. Els següents índexs ho mostren clarament i precisa:

Nats a:	entenen el català	el saben parlar	el tenen com a llengua fam. hab.
Catalunya	100	88	77
Illes-País Valencià	100	76	56
Resta d'Espanya	100	34	13
Estranger	100	60	38
Total	100	70	55

2.2. Llengua catalana i llocs d'origen.

Si analitzem el coneixement i ús de la llengua catalana de la població en funció de l'indret de procedència, veurem que els fenòmens observats no són exactament els mateixos per a totes les variables lingüístiques estudiades. Això ens porta a analitzar-les separatament. Més endavant intentarem de fer una valoració de conjunt. Per a situar els comentaris que segueixen, tingueu en compte la taula núm. 3.2.

Comprensió del català. Les proporcions més altes les trobem entre els valencians i illencs, amb proporcions superiors al 80%. Segueixen els aragonesos, lleugerament però curiosament per sobre dels catalans del Principat, que ocupen el quart lloc, freqüent a freqüent amb els navarresos. A la part més inferior d'aquesta gamma que va del 70 al 80% de comprensió, hi trobem encara els murcians. Vénen després els grups que se situen entre el 60 i el 70% que són, per ordre de més a menys: bascos, asturians, castellans de Castella la Vella, nats a l'estranger i gallecs. A la desena inferior (de 50 a 60% de comprensió), hi ha els de Castella la Nova, Canàries i Lleó. Per sota del 50% només hi figuren els andalusos, els originaris de Ceuta i Melilla i, en darrer lloc, els extremeños. La distància entre la proporció més baixa de comprensió i la més alta va d'1 a 2 i la mitjana de tota la població és de 68.6%.

Saber parlar el català. La mitjana general en tota la població estudiada baixa sensiblement (48.1%) i les diferències relatives són més notables puix van de 7 (Catalunya, amb un 69.7%) a 1 Extremadura que només té un 10.9%). Ocupen un lloc preeminent, sempre superior al 60% i a poca distància els uns dels altres, tots els Països Catalans. El segon bloc ja és inferior al 50%. L'encapçala Aragó, només seguit de Navarra, per sobre del 40%. Cal situar-se entre 30 i 40%, per trobar els nascuts a l'estranger i els murcians. La desena dels 20-30% en conté més: Astúries, País Basc, Canàries, Castella la Vella i Galícia. La resta entre 20 i 10%, s'inicia amb Castella la Nova, seguida de Lleó, continua amb Andalusia i Ceuta-Melilla, per acabar, com abans, amb Extremadura.

Taula núm. 3.2 CONEIXEMENT I ÚS DE LA LLENGUA CATALANA DE LA POBLACIÓ DE LA PROVINCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL, SEGONS LLOC DE NAIXEMENT DELS SEUS HABITANTS. 1975.

	l'entén	el sap	l'escriu	el té com a llengua	nombre total	% sobre
	%	%	%	familiar habitual	de persones	total
Catalunya	79.2	69.7	19.2	61.6	1.466.200	55.9
Balears, Pitiüses	80.1	68.4	13.9	58.6	2.748	0.1
País Valencià	86.9	66.2	7.7	47.9	39.942	1.5
Andalusia	49.7	15.2	1.0	4.5	618.972	23.6
Aragó	79.8	45.7	4.2	28.6	59.658	2.3
Astúries	65.6	27.0	2.9	12.8	5.599	0.2
Canàries	54.0	26.4	2.5	11.2	1.225	0.0
Castella la Nova	54.2	18.1	1.3	6.8	81.611	3.1
Castella la Vella	65.1	23.8	2.1	10.8	40.540	1.5
Extremadura	41.2	10.9	0.7	2.6	122.705	4.7
Galícia	61.2	21.2	1.3	8.9	32.530	1.2
Lleó	51.8	17.1	1.3	6.4	33.609	1.3
Múrcia	70.9	31.4	2.2	14.3	79.721	3.0
Navarra	78.4	40.1	4.2	23.8	3.866	0.1
País Basc	66.7	26.9	3.0	17.5	4.187	0.2
Ceuta, Melilla	42.7	14.2	1.0	3.3	4.224	0.2
Estranger	64.5	38.7	6.9	24.9	27.733	1.1
Total	68.6	48.1	11.5	38.3	2.625.070	100

Llengua familiar principal catalana. El procés general es va accentuant: baixa la mitjana general i augmenten les diferències o desviacions. Si la mitjana ara ja és només de 38.3%, les distàncies es multipliquen per 23.6, puix van de Catalunya, amb un 61.6%, a Extremadura, amb un 2.6%. Els Països Catalans de l'Estat espanyol formen un bloc extraordinàriament destacat, bé que menys homogeni, puix va del 61.6% esmentat per al Principat, pròxim al 58.6% de les Illes, al 47.9% del País Valencià. Segueixen els aragonesos, els nascuts a l'estranger i els navarresos, tots ells inclosos en la franja del 30 al 20%. Bascos, murcians, asturians, canaris i castellans de Castella la Vella es reparteixen entre el 20 i el 10%. Per sota d'aquesta darrera proporció, venen els gallecs, els de Castella la Nova, els de Lleó, els d'Andalusia i de Ceuta-Melilla, per acabar, com sempre, amb els extremenys.

Escriure el català. Les proporcions més altes les trobem, per aquest ordre, entre els catalans, illencs i valencians, als quals cal afegir, en quart lloc, els nats a l'estranger. Entre tots aquests els percentatges van del 19% a Catalunya al 6.9% dels estrangers. La resta és compresa en una gamma inferior molt apretada, encapçalada pels aragonesos i navarresos, seguits per bascos, asturians, canaris, murcians, castellans, gallecs i lleonesos. Andalusia i Ceuta-Melilla van aparellades, poc per sobre d'Extremadura que només té un 0.7%.

De la descripció que acabem de fer es desprenen algunes constants en la integració lingüística dels diferents grups per origen de la població de la província de Barcelona. Però, per tal d'obtenir una visió més sintètica de cada grup en funció de les quatre variables lingüístiques analitzades fins ara de forma separada, hem construït la taula núm. 3.3 amb la qual pretenem oferir unes dades elementals, quantificades amb poca sofisticació, que ens permetin, si més no, una primera síntesi. Som conscients que el que oferim només és una síntesi numèrica primària o elemental, que cal perfeccionar amb la utilització de tècniques estadístiques més refinades i, per altra banda, interpretar amb referències precises a fenòmens i factors socials més complexos, alguns dels quals, no tots ni molt menys, constitueixen altres apar

tats d'aquest estudi o són insinuats en forma d'hipòtesis i de suggeriments per a treballs complementaris.

Taula núm. 3.3 PROVÍNCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL: CONEIXEMENT I ÚS DE LA LLENGUA CATALANA PER PART DE LA POBLACIÓ, CLASSIFICADA PER LLOCS D'ORIGEN. 1975. (CLASSIFICACIÓ ORDINAL DE MÉS A MENYS).

	l'entén (I)	el saben parlar (II)	l'escriuen (1) (III)	català, llen- gua fam. hab. (IV)	Total (2) (V)	(VI)
Catalunya	4	1	1	1	(7)	1
Balears, Pitiüses	2	2	2	2	(8)	2
País Valencià	1	3	3	3	(10)	3
Andalusia	15	15	12	15	(57)	15
Aragó	3	4	5	4	(16)	4
Astúries	8	8	7	9	(32)	9
Canàries	13	10	8	10	(41)	10
Castella la Nova	12	13	11	13	(49)	13
Castella la Vella	9	11	10	11	(41)	11
Extremadura	17	17	13	17	(64)	17
Galícia	11	12	11	12	(46)	12
Lleó	14	14	11	14	(53)	14
Múrcia	6	7	9	8	(30)	8
Navarra	5	5	5	6	(21)	5
País Basc	7	9	6	7	(29)	7
Ceuta, Melilla	16	16	12	16	(60)	16
Estranger	10	6	4	5	(25)	6
Total	17	17	17	17		17

(1) En aquesta columna, encara que, com en les altres, hi hagi 17 llocs de procedència, la numeració ordinal només arriba fins a 13 perquè els "empats" porten el mateix número ordinal.

(2) La columna V indica la puntuació total. Equival a I+II+III+IV. La columna VI expressa el lloc ordinal que correspon a cada indret geogràfic segons la puntuació total obtinguda.

La taula anterior núm. 3.3 ha estat construïda de la següent manera: a cada procedència se li ha donat un número d'ordre, corresponent al lloc que ocupa dintre del conjunt segons el percentatge de coneixement o ús del català dels residents a la província de Barcelona que en són originaris. Per assignar aquest número ordinal s'ha seguit la relació de més a menys. Així, per exemple, Múrcia ocupa el sisè lloc en l'escala de més a menys comprensió del català, el setè en la de saber-lo parlar, el novè en la d'escriure'l i el vuitè en la de tenir-lo com a llengua habitual. Sumant totes aquestes puntuacions, corresponents a les columnes I, II, III i IV, obtenim la columna V, a partir de la qual podem establir una classificació de cada lloc d'origen en funció del grau global d'integració lingüística dels seus originaris, tot assignant el núm. 1 al grau màxim d'integració i el 17, al mínim.

Aquest procediment, força elemental, val a dir-ho, porta a la següent classificació segons el grau d'integració lingüística resultant de ^{la} combinació de les quatre variables tingudes en compte en el cens de 1975.

<u>núm. d'ordre</u>	<u>lloc de naixement</u>	<u>puntuació</u>
1	Catalunya	7
2	Balears i Pitiüses	8
3	País Valencià	10
4	Aragó	16
5	Navarra	21
6	Estranger	25
7	País Basc	29
8	Múrcia	30
9	Astúries	32
10	Canàries	41
11	Castella la Vella	41
12	Galícia	46
13	Castella la Nova	49
14	Lleó	53
15	Andalusia	57
16	Ceuta-Melilla	60
17	Extremadura	64

Si analitzem amb atenció aquesta llista ens adonarem fàcilment que sobresurt de forma molt destacada un primer bloc constituït pels països catalans de l'Estat espanyol en el qual es pot incloure també Aragó. Un segon bloc relativament homogeni és el constituït per Navarra, Estranger, País Basc, Múrcia i Astúries. En ordre descendent d'integració lingüística, el tercer grup el formen Canàries, les dues Castelles, Galícia i Lleó. Resten en darrer terme, corresponent al grau més baix d'integració, Andalusia, Ceuta-Melilla i Extremadura.

Amb aquestes classificacions ordinals d'integració sociolingüística per llocs de procedència, lluny d'insinuar explicacions o interpretacions ètniques o racials, el que volem, a més de conèixer i descriure alguns trets més aparents, és estimular l'esforç per a un millor coneixement de la situació i contribuir a la recerca d'hipòtesis més vàlides d'interpretació. Si els aragonesos assoleixen graus molt més notables d'integració que els andalusos i extremenys i els estrangers més que els castellans, alguna incidència hi deuen tenir factors com el nombre, la concentració espacial, la homogeneïtat i grau en l'escala social, el temps de residència o implantació, l'ocupació, els estudis...

Nota. Es podria objectar que no escau d'incloure l'escriptura del català a l'hora d'establir una classificació segons el grau d'integració lingüística. Si prescindim d'aquesta variable i ens atem només a les tres restants, l'ordre i l'estructura de la classificació anterior resten pràcticament iguals, com mostra la relació següent:

<u>núm. d'ordre</u>	<u>lloc de naixement</u>	<u>puntuació</u>
1	Catalunya, les Illes	6
2	País Valencià	7
3	Aragó	11
4	Navarra	16
5	Estranger, Múrcia	21
6	País Basc	23
7	Astúries	25
8	Castella la Vella	31
9	Canàries	33
10	Galícia	35
11	Castella la Nova	38
12	Lleó	42
13	Andalusia	45
14	Ceuta i Melilla	48
15	Extremadura	51

2.3. CARACTERÍSTIQUES COMARCALS

Donades les diferències que presenta, tant el fenomen de la immigració en si mateix com en relació al coneixement i ús del català a les diverses comarques del Principat, serà bo dedicar-hi un apartat especial en què analitzarem de forma concreta i detallada aquestes qüestions.

2.3.1. El fenomen immigratori per comarques

Les dades que presentem en la taula núm. 3.4 mostren la desigual distribució de la població segons lloc de naixement. Encara que domini a tot arreu de forma absolutament majoritària la proporció de població nascuda als P.P.C.C., hi ha unes diferències que, per més conegudes que siguin, cal subratllar.

Algunes comarques compten amb una pràctica totalitat (més del 75%) de població d'origen català. Són Osona (83%), Berguedà (80,7%) i Alt Penedès (77.7%). Obviament la situació sociolingüística presenta unes característiques locals menys problemàtiques respecte a la integració dels immigrants. En tindrem proves ben aviat en aquesta nostra exposició.

Hi ha un altre grup de comarques, força més nombrós, on la proporció d'habitants d'origen català és més baixa, i en canvi, puja la d'immigrants, fins a nivells relativament alts. Són aquelles en què la distribució es situa a 60-75% de catalans i 25-40% d'immigrants. Es tracta de Bages (72.8% de residents d'origen català), Anoia (70.2%), Maresme (65.8%), Garraf (63.3%) i Vallès Oriental (60.9%). La major presència d'immigrants, amb situacions més freqüents de concentració localitzada i nombrosa -ens permetem dir-ne "colònies" en comptes de "ghettos", mot que ens sembla francament excessiu-, agreuja les dificultats d'integració. Són comarques amb una situació sociolingüística greu pel que fa al català.

El tercer bloc el constitueixen aquelles comarques on la població d'origen català no passa del 60%. Són les més poblades de la província de Barcelona i de tot Catalunya, cosa que encara afegeix molta més gravetat a la situació. Es tracta del Vallès Occidental (58.6%) Baix Llobregat (51.5%) i Barcelonès, sense Barcelona, (50.4%). Aquí la situació és alarmant, en especial a les dues últimes en què la població nascuda al Principat ja no arriba al 50%. Les condicions per a la integració lingüística dels immigrants són realment difícils i els resultats obtinguts fins ara, escaços, bé que no decebedors, matís que cal tenir molt en compte.

Taula núm. 3.4

PROVINCIA DE BARCELONA (SENSE LA CAPITAL) : LLOC DE NAIXEMENT DELS HABITANTS PER COMARQUES DE RESIDÈNCIA. 1975
 (S'HAN ELIMINAT ELS "NO CONSTA").

Lloc de naixement:	Comarques													Total Prov.
	Baix Llo- bregat	Barcelo- nès(s.B)	Mares me	Vallès Oc.	Vallès Or.	Alt Pe nedès	Garraf na	Oso- Anoia	Bages	Bergue dà	Total			
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Catalunya	49.3	48.3	64.3	56.8	59.9	76.4	61.4	82.9	69.0	72.1	80.4	57.3		
Illes Balears	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1		
País Valencià	2.1	2.0	1.3	1.6	0.9	1.2	1.8	0.4	1.1	0.6	0.3	1.6		
Andalusia	29.0	28.1	17.8	26.7	23.7	11.8	16.6	12.2	15.8	17.6	10.9	24.2		
Aragó	0.5	0.7	0.5	1.3	0.5	0.4	0.4	0.2	0.3	0.8	0.2	0.7		
Astúries	0.3	0.3	0.1	0.2	0.3	0.1	0.2	0.1	0.1	0.3	0.3	0.2		
Canàries	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0		
Castella la Nova	4.3	4.1	2.5	2.5	2.2	2.1	3.7	0.9	1.6	3.1	2.0	3.2		
Castella la Vella	1.6	2.1	1.2	1.5	1.4	1.2	1.5	0.4	1.6	1.4	0.8	1.6		
Extremadura	6.4	5.5	5.7	3.2	6.6	3.6	5.5	1.6	6.4	1.3	2.2	4.8		
Galícia	1.2	2.5	0.6	0.8	1.1	0.4	0.7	0.6	0.3	0.6	0.6	1.3		
Ileó	0.3	0.5	0.1	0.2	0.4	0.1	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.3		
Múrcia	3.0	4.1	4.0	3.2	1.8	1.7	5.6	0.3	2.5	1.0	1.2	3.1		
Navarra	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2		
País Basc	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.4	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2		
Ceuta, Melilla	0.2	0.2	0.1	0.2	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.2		
Estranger	1.3	1.2	1.3	1.2	0.8	0.6	1.8	0.2	0.5	0.6	0.6	1.1		
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

2.3.2 Integració lingüística dels nascuts a Catalunya.

Un cop presentada l'estructura demogràfica comarcal segons la procedència geogràfica dels habitants, passem a analitzar les característiques sociolingüístiques en funció també de l'origen de la població.

Ens fixarem primer en els nascuts a Catalunya. Vegeu la taula núm. 3.5. Les diferències per comarques són notòries. Al Berguedà i Osona el coneixement i ús del català dels autòctons assoleix pràctiques totalitats a cadascuna de les columnes corresponents a les tres característiques lingüístiques estudiades. A Bages, Anoia, Alt Penedès i Maresme es detecten ja nivells sensiblement més baixos que es van accentuant progressivament i a un ritme cada vegada més ràpid a mida que arribem al Garraf, als dos Vallès i, sobretot, al Baix Llobregat i al Barcelonès (exceptuada la capital). Aquestes dues darreres comarques presenten, com sempre, les situacions més alarmants. Només cal fixar-se com les totalitats del primer grup de comarques esmentat i les majories notables del segon esdevenen, pel que fa a la llengua familiar, minories -altes, val a dir-ho, però minories en definitiva- al Barcelonès (s.B) i al Baix Llobregat. A aquestes dues comarques, les més poblades del país, entre els nascuts a Catalunya són minoria els que parlen habitualment català en família, tot i que més de la meitat el saben parlar. Ja sabem, i en tornarem a parlar més àmpliament en un altre apartat d'aquest estudi, que el fet es deu fonamentalment a la gran presència d'immigrats i dels seus fills i familiars. Però el fet és aquest i cal deixar-ne constància clara.

Això no impedeix que, en el conjunt de les comarques de la província de Barcelona, una amplíssima majoria de la població nascuda a Catalunya un 20.5% de la qual, o sigui uns 300.000 individus, deuen ser fills d'immigrats) sàpiga comprendre i parlar el català.

Taula núm. 3.5

CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ DELS NASCUTS A CATALUNYA, PER COMARQUES.
 PROVINCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL. 1975.

	% que entenen el català	% que el saben parlar	% que el tenen com a llengua fam. hab.
Baix Llobregat	69.2	57.7	48.4
Barcelonès (s. Barna)	64.1	50.7	39.5
Maresme	89.6	82.9	77.6
Vallès Oc.	78.2	67.6	58.2
Vallès Or.	86.1	78.5	71.8
Alt Penedès	94.7	90.8	88.3
Garraf	87.2	77.7	67.7
Osona	96.5	93.1	91.5
Anoia	90.5	85.7	81.7
Bages	94.4	87.3	79.5
Berguedà	97.7	93.5	89.9
Total prov. (s.Barna)	79.2	69.7	61.6

	No entén el català %	No el sap parlar %	Castellà, llengua fam. habitual %
Baix Llobregat	30.8	42.3	51.5
Barcelonès (s. B)	35.9	49.3	60.4
Maresme	10.4	17.1	22.2
Vallès Oc.	21.8	32.4	41.8
Vallès Or.	13.6	21.5	28.0
Alt Penedès	5.3	9.2	11.6
Garraf	12.8	22.3	32.2
Osona	3.5	6.9	8.4
Anoia	9.5	14.3	18.2
Bages	5.6	12.7	20.5
Berguedà	2.3	6.5	9.9
Prov. s. Barna.	20.8	30.3	38.3

2.3.3. Immigrants del País Valencià i les Illes.

Si, dels nascuts a Catalunya passem als procedents del País Valencià i les Illes, observarem, en primer lloc, unes certes diferències entre aquestes dues categories. Hi ha més valencians que illencs que entenen el català; en canvi, són més nombrosos entre aquests darrers els qui el saben parlar i se'n serveixen habitualment en família. Vegeu la taula núm. 3.6.

Si comparem el nivell de coneixement del català (comprensió i expressió oral) amb el d'ús familiar, es constata una disminució notable d'aquest en tots dos grups. Aquest desnivell entre comprensió i capacitat d'ús, d'una part, i utilització familiar, de l'altra, es dona arreu, sigui quina sigui la comarca de residència. A força comarques els que parlen el català en família no arriben ja a ser la majoria absoluta i, a la resta, no la superen gaire, tret de l'Alt Penedès.

Els valencians i illencs presenten, doncs, unes pautes d'integració lingüística relativament diferents a les dels nascuts a Catalunya: grau més elevat de comprensió, nivell semblant en la capacitat d'expressió oral i força més inferior en la utilització del català com a llengua familiar.

Les diferències per comarques de residència són notables. A la primera columna (comprensió del català) encara hi predomina una relativa homogeneïtat, però a la segona columna i, sobretot, a la tercera la dispersió és gran.

Però, quan les diferències apareixen de forma més notòria, és en analitzar el ritme de disminució dels valors o percentatges en passar d'una columna a l'altra. Vegeu aquests exemples referents a algunes comarques concretes i al conjunt en els quals exemples, en comptes dels percentatges de la taula 3.6, ens servim d'índexs que tenen per base (= 100) la comprensió. Heu-los ací:

	entenen el català	el saben parlar	el tenen com a llengua familiar habitual
Barcelonès	100	71	43
Vallès Or.	100	73	51
Garraf	100	82	56
Osona	100	79	57
Total illencs i valencians de la prov. de Barna	100	76	56
Total nascuts a Catalunya (taula núm. 3.5)	100	88	77

Taula núm. 3.6

CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ DELS NASCUTS A LES ILLES BALEARS I AL PAÍS VALENCIÀ, PER COMARQUES. 1975.

	entén el català	el sap parlar	català, llengua familiar habitual	
	%	%	%	
Baix Llobregat	87.8	70.2	51.0	
Barcelonès (s.B)	82.6	58.8	39.1	
Maresme	92.7	75.0	60.7	
Vallès Oc.	86.6	66.1	52.4	
Vallès Or.	83.5	61.6	43.3	
Alt Penedès	98.2	89.3	81.6	
Garraf	87.8	72.0	49.7	
Osona	95.3	75.6	54.9	
Anoia	94.2	80.1	67.1	
Bages	89.4	74.9	50.2	
Berguedà	90.4	83.4	49.0	
Total illencs	80.1	68.4	58.6	N=2.749
Total valencians	86.9	66.2	47.9	N=39.942
Total general	86.4	66.3	48.6	

N=42.691

2.3.4 Immigrants procedents de la resta d'Espanya.

La situació canvia radicalment quan passem a analitzar la integració lingüística dels immigrants provinents de les terres no catalanes de la resta de l'Estat espanyol. Vegeu la taula núm. 3.7 . El canvi es fa palès en tres aspectes: la situació de conjunt (vegeu totals de la taula), les diferències de comarca a comarca, i la regressió operada en passar de la comprensió a les altres dues variables lingüístiques analitzades.

Pel que fa a la comprensió, els alts percentatges de les dues taules anteriors experimenten una disminució mitjana de 27 punts, amb desviacions que van de 14 a 34 punts, segons comarques. La disminució mitjana encara ^{s'accentua més quan passem a la capacitat de parlar el català (-52 punts) i a tenir-lo com a llengua familiar habitual (- 55), amb desviacions comarcals que assoleixen, per ex., 77 punts a Osona (compareu per a totes aquestes qüestions la taula núm. 3.7 amb la núm.3.5). Una idea global del que estem exposant ens la dóna la síntesi següent que presenta els totals referents als nascuts a Catalunya, a les Illes i País Valencià i a la resta de l'Estat espanyol:}

	Catalunya	País Valencià i Illes	Resta de l'Es tat
	% (índex)	% (índex)	% (índex)
Comprensió del català	79.2 (100)	86.4 (100)	52.1 (100)
Saber parlar-lo	69.7 (88)	66.3 (76)	17.1 (32)
Llengua familiar hab.	61.6 (77)	48.6 (56)	5.9 (11)

Taula núm. 3.7. COMARQUES DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA: CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ DELS IMMIGRATS PROVINENTS DELS PAÏSOS NO CATALANS DE L'ESTAT ESPANYOL. 1975.

	% d'immigrats espanyols sobre la població total	% que entenen el català	% que el saben parlar	% que el tenen com a llengua fam. hab.
Osona	16	82	34	15
Berguedà	18	78	32	12
Alt Penedès	21	63	26	11
Bages	25	77	32	12
Anoia	29	67	24	11
Maresme	32	63	27	10
Garraf	34	59	21	8
Vallès Or.	37	59	22	6
Vallès Oc.	39	54	18	6
Baix Llobregat	46	45	13	4
Barcelonès (s.B)	47	45	12	4
Total prov. (s.B)	39	52	17	6

N= 1.088.413

Observi's com les comarques amb proporcions més altes d'immigració són també les que acusen nivells més baixos de coneixement i ús del català per part d'aquests immigrants.

2.3.5 Els andalusos

Un exemple més concret de tot el que estem dient, i de molta incidència entre els immigrants, són els andalusos. Recordem que els procedents d'aquesta regió equivalen al 17.3% de tots els habitants de Catalunya (on n'hi ha, d'andalusos, prop d'un milió) i al 24,2% dels de la província de Barcelona sense la capital (amb un contingent d'uns 600.000).

Doncs bé, la seva situació respecte al coneixement i ús del català és la que descriu la taula núm. 3.8. Hom veu que la seva integració lingüística és netament inferior a la del conjunt d'immigrants espanyols de terres no catalanes. Només cal comparar els resultats totals i els comarcals d'aquesta taula amb els de la taula anterior núm. 3.7

Taula núm. 3.8

CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER PART DELS NASCUTS A ANDALUSIA, PER COMARQUES DE RESIDÈNCIA. 1975.

	l'entenen	el saben parlar	català, llengua familiar habitual
	%	%	%
Baix Llobregat	42.0	11.4	3.5
Barcelonès (s. B)	41.2	9.6	2.7
Maresme	61.8	26.5	7.8
Vallès Oc.	51.6	15.7	4.3
Vallès Or.	59.8	21.6	5.1
Alt Penedès	57.8	21.1	7.2
Garraf	54.0	18.1	6.5
Osona	80.7	32.7	12.3
Anoia	62.5	20.2	8.0
Bages	75.2	29.7	10.1
Berguedà	78.1	29.3	10.3
Total	49.7	15.2	4.5
Índex	100	30	9

N= 620.502

Pel que fa, doncs, al coneixement i ús del català per part dels immigrants procedents d'Andalusia, hi ha grans diferències entre comarques. La distància màxima es dona entre Osona i el Barcelonès (s. B), amb variacions que van de quasi el doble en la comprensió, al triple en la capacitat de parlar-lo i al sèxtuple en la llengua familiar. Entre altres comarques les diferències potser no són tan espectaculars, però sí remarcables. Hi ha sempre dues comarques que es troben per dessota de la mitjana general (Barcelonès, sense la capital, i Baix Llobregat), i nou que van sempre per sobre, algunes de forma destacada.

Aquí també es constata un fenomen ja esmentat anteriorment. La integració lingüística dels andalusos de les comarques més deficitàries experimenta una regressió més intensa en passar de la columna de comprensió a la següent i a la tercera. Mireu aquests exemples:

		l'entenen	el saben parlar	el tenen com a llengua familiar hab.
Barcelonès	%	41.2	9.6	2.7
	índex 100		23	6
Baix LL.	%	42.0	11.4	3.5
	índex 100		27	8
Alt Penedès	%	57.8	21.1	7.2
	índex 100		36	12
Anoia	%	62.5	20.2	8.0
	índex 100		32	12.8
Berguedà	%	71.1	29.3	10.3
	índex 100		41	14.4
Osona	%	80.7	32.7	12.3
	índex 100		40	15

Els índexs mostren la regressió diferencial intercomarcal.

2.3.6 Els nascuts a l'estranger.

Ja hem comentat anteriorment com els residents a la província de Barcelona nascuts a l'estranger, que en xifres absolutes ronden els 30.000 individus, tenen en conjunt uns índexs de coneixement i utilització del català molt més alts que els immigrants procedents de terres no catalanes de l'Estat espanyol. Vegeu taules núm. 3.2, 3.3, 3.4 i 3.9.

Les diferències intercomarcals són notables. No tan solament pel que fa al nombre de residents censats, sinó també a llur integració lingüística. Però la relació entre aquestes dues variables (nombre d'individus i grau d'integració lingüística), força clarament establerta en l'apartat referent als immigrants espanyols no catalans, no és tan sistemàtica, tot i que sembla que també existeix respecte als residents censats com a nats a l'estranger. El seu nombre absolut, relativament reduït, ens estalvia de fer-ne una anàlisi més aprofundida. Diguem només, a títol d'exemple, que la comarca on hi ha més nascuts a l'estranger, en relació a la població total, és el Garraf. No obstant això, no és pas aquella on es detecten les proporcions més baixes d'integració. Aquestes les trobem novament al Barcelonès (sense la capital) i al Baix Llobregat, comarques on es deu més fàcilment poder viure i treballar sense tanta necessitat de conèixer, si més no passivament, la llengua catalana.

Voldríem encara afegir algunes observacions més respecte als nascuts a l'estranger. L'ur nombre, més aviat escàs, si més no el dels censats, els resta importància o incidència en el problema de la integració lingüística a Catalunya, que és el que fonamentalment ens ocupa en aquest estudi. La seva és una qüestió menor. Així mateix els seus reduïts efectius i la poca variació intercomarcals percentual que presenten, fan menys fiables les comparacions. Finalment hem d'advertir que la manca actual de dades precises sobre el nombre de nascuts a l'estranger residents a la ciutat de Barcelona i llur grau d'integració lingüística impedeix d'obtenir un coneixement que podria fer variar significativament la situació presentada aquí.

Taula núm. 3.9

COMARQUES DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL.
 INTEGRACIO LINGÜÍSTICA CATALANA DELS NASCUTS A L'ESTRANGER. 1975.

	% que l'entenen	% que el saben parlar	% que el tenen com a llengua famil. hab.	% d'immigrats estrangers so- bre la pobla- ció total
Baix Llobregat	57.5	34.1	22.2	1.3
Barcelonès (s.B)	56.8	32.0	18.3	1.2
Maresme	80.5	52.0	34.9	1.3
Vallès Oc.	65.8	40.1	25.9	1.2
Vallès Or.	70.3	37.7	26.2	0.8
Alt Penedès	93.5	73.9	55.8	0.6
Garraf	76.2	42.9	22.6	1.8
Osona	89.4	54.0	43.0	0.2
Anoia	65.9	47.1	44.0	0.5
Bages	80.4	48.1	32.9	0.6
Berguedà	47.2	37.0	36.6	0.6
Total Prov. (s.B)	64.5	38.7	24.9	1.1
Índex	100	60	38	

N= 27.766

2.3.7 Taules generals comarcals segons origen.

Per acabar aquest apartat sobre les diferències intercomarcals segons lloc de procedència dels residents, hem cregut oportú incloure una relació completa i comparativa de les quatre dades sociolingüístiques a la base de tot aquest estudi. Són presentades en quatre taules (nn. 3.10, 3.11, 3.12 i 3.13). cada una de les quals combina en doble entrada la comarca de residència i l'indret de naixement. La darrera d'aquestes taules, referent a l'hàbit d'escriure el català, no té gaire interès, tant per la seva escassa rellevància com per la forma en què aquesta qüestió fou abordada a l'hora d'aplegar la informació del Padró Municipal que ens serveix de font. Malgrat això, hem optat per incloure-la, entre altres raons pel fet que no ens n'hem ocupat gaire, d'aquesta qüestió, al llarg del present estudi.

Disposar d'aquestes taules de conjunt pot significar una facilitat per alguns investigadors i una base de partida per a d'altres recerques i comparacions amb estudis posteriors.

Taula núm. 3.10

COMPENSIÓ DEL CATALÀ A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA (SENSE LA CAPITAL) PER LLOC DE NAIXEMENT I COMARCA DE RESIDÈNCIA. 1975.

Lloc de naixement	Baix Llobregat		Barcelonès (s.B)		Maresme		Vallès Occ.		Vallès Oriental		Garraf Alt Penedès		Osona		Bages		Bergeruedà		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Catalunya	69.2	64.1	89.6	78.2	86.4	87.2	94.7	96.5	90.5	94.4	97.7	79.2	79.2	94.4	97.7	79.2	79.2	79.2	79.2	
Illes Balears	80.1	75.2	87.0	82.2	65.7	84.3	100.0	100.0	52.8	87.2	100.0	80.1	80.1	87.2	100.0	80.1	80.1	80.1	80.1	
País Valencià	88.1	83.0	93.4	87.1	85.1	88.0	98.1	94.5	97.7	89.6	89.6	86.9	86.9	89.6	89.6	86.9	86.9	86.9	86.9	
Andalusia	42.0	41.2	61.8	51.6	59.8	54.0	57.8	80.7	62.5	75.2	78.1	49.7	49.7	75.2	78.1	49.7	49.7	49.7	49.7	
Aragó	83.0	80.1	96.2	87.6	84.1	92.3	72.1	83.6	95.0	91.1	100.0	85.7	85.7	91.1	100.0	85.7	85.7	85.7	85.7	
Astúries	54.4	61.0	80.3	60.5	76.4	100.0	30.0	96.9	75.3	81.0	100.0	65.6	65.6	81.0	100.0	65.6	65.6	65.6	65.6	
Canàries	47.1	38.5	90.1	69.7	49.2	0.0	91.6	0.0	24.0	87.7	100.0	54.0	54.0	87.7	100.0	54.0	54.0	54.0	54.0	
Castella la Nova	43.3	45.5	65.3	63.0	60.5	62.6	75.0	91.9	79.2	79.2	79.2	54.2	54.2	79.2	90.8	54.2	54.2	54.2	54.2	
Castella la Vella	61.1	58.4	71.7	67.7	72.5	66.6	65.0	87.1	78.4	82.3	87.8	65.1	65.1	82.3	87.8	65.1	65.1	65.1	65.1	
Extremadura	34.6	31.9	50.7	42.7	47.8	47.5	58.1	80.5	63.9	73.9	66.5	41.2	41.2	73.9	66.5	41.2	41.2	41.2	41.2	
Galícia	58.8	54.3	78.0	71.3	69.9	76.8	80.1	88.8	85.5	75.5	62.3	61.2	61.2	75.5	62.3	61.2	61.2	61.2	61.2	
Lleó	58.0	48.4	79.2	51.7	59.3	56.1	63.7	90.6	40.3	72.7	92.0	54.3	54.3	72.7	92.0	54.3	54.3	54.3	54.3	
Múrcia	69.8	65.5	77.9	72.4	72.5	72.8	79.1	82.8	80.8	91.3	81.7	70.9	70.9	91.3	81.7	70.9	70.9	70.9	70.9	
Navarra	67.2	77.1	96.6	78.3	83.8	91.7	97.2	93.0	92.3	73.0	100.0	78.4	78.4	73.0	100.0	78.4	78.4	78.4	78.4	78.4
País Basc	57.9	69.7	66.6	65.5	70.9	73.8	89.4	87.3	90.2	52.7	68.3	66.7	66.7	52.7	68.3	66.7	66.7	66.7	66.7	
Ceuta, Melilla	38.6	39.7	81.0	40.0	42.4	80.6	0.0	0.0	77.9	81.0	100.0	42.7	42.7	81.0	100.0	42.7	42.7	42.7	42.7	
Estranger	57.5	56.8	80.5	65.8	70.3	76.2	93.5	89.4	65.9	80.4	47.2	64.5	64.5	80.4	47.2	64.5	64.5	64.5	64.5	
Total	57.9	55.1	81.0	69.1	76.0	77.2	87.7	94.1	83.5	89.6	93.9	68.6	68.6	89.6	93.9	68.6	68.6	68.6	68.6	

PROVINCIA DE BARCELONA (SENSE CAPITAL) : CATALÀ LLÈNGUA FAMILIAR MÉS HABITUAL, PER LLOC DE NAIXEMENT I COMARCA DE RESIDÈNCIA. 1975

Lloc de naixement	Comarques de residència										Total Prov.	
	Baix Llobregat	Barcelo- nès(s.B)	Mares me	Vallès Oc.	Vallès Or.	Alt Pen.	Garraf	Osona	Anoia	Bages Bergue		da
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Catalunya	48.4	39.5	77.6	58.2	71.8	88.3	67.7	91.5	81.7	79.5	89.9	61.6
Illles Balears	46.1	46.1	72.1	58.8	64.4	87.9	51.6	89.9	37.8	61.5	60.5	58.6
País Valencià	50.6	38.8	59.3	51.7	41.5	81.2	49.6	49.4	69.6	49.0	48.0	47.9
Andalusia	3.5	2.7	7.8	4.3	5.1	7.2	6.5	12.3	8.0	10.1	10.3	4.5
Aragó	30.2	25.1	36.3	43.1	31.0	42.7	47.6	49.7	67.7	45.1	60.6	36.7
Astúries	10.2	6.4	23.7	15.7	17.9	19.9	0.0	25.0	45.5	19.6	19.6	12.8
Canàries	6.1	8.2	0.0	13.4	24.4	9.5	0.0	0.0	24.0	0.0	100.0	11.4
Castella la Nova	3.4	3.8	12.5	8.7	8.2	20.5	10.7	27.0	20.0	11.1	15.9	6.8
Castella la Vella	7.7	5.6	17.6	12.7	14.8	20.2	15.2	31.7	15.8	21.1	32.2	10.8
Extremadura	1.7	1.5	4.1	2.5	2.3	7.0	2.4	7.2	6.4	6.6	7.8	2.6
Galícia	7.0	4.5	26.8	12.8	12.1	32.7	19.3	29.7	39.6	15.0	17.0	8.9
Lleó	6.1	3.3	22.3	5.9	2.5	5.1	0.0	68.3	13.8	1.8	0.0	5.6
Múrcia	13.7	10.6	16.5	14.5	22.3	24.7	13.9	25.6	30.0	30.8	15.5	14.3
Navarra	18.4	11.3	48.3	34.8	23.2	30.1	34.8	64.1	11.9	26.5	42.7	23.8
País Basc	13.5	12.4	29.7	26.0	28.5	17.9	4.0	34.4	29.7	6.6	3.5	17.5
Ceuta, Melilla	2.8	2.5	9.2	4.4	0.0	0.0	19.4	0.0	0.0	0.0	16.5	3.3
Estranger	22.2	18.3	34.9	25.9	26.2	55.8	22.6	43.0	44.0	32.9	36.6	24.9
Total	27.4	22.0	54.5	37.1	46.2	71.3	45.9	78.5	60.9	61.1	75.1	38.9

Taula núm. 3.13

HÀBIT D'ESCRIBURE EL CATALÀ DELS RESIDENTS A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL, PER LLOC DE NAIXEMENT I COMARCA DE RESIDÈNCIA. 1975

Lloc de naixement	Comarca de residència											
	Baix Llob.	Barcelonès (s.B)	Maresme	Vallès Oc.	Vallès Or.	Garraf	Alt Pen.	Oso-na	Anoia	Bages	Berguedà	Total
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Catalunya	14.1	12.8	20.6	22.0	22.2	23.9	27.8	22.6	21.2	29.6	14.8	19.
Illes Balears	18.5	8.8	10.4	17.4	5.6	0.0	27.1	24.1	16.1	10.8	100.0	13.
País Valencià	6.5	5.6	10.1	9.7	7.7	7.5	17.6	12.1	6.6	14.5	4.9	7.
Andalusia	0.8	0.6	1.2	1.1	1.7	1.6	1.2	1.3	0.8	2.2	0.9	1.
Aragó	3.6	4.2	6.4	5.0	6.1	10.4	4.8	12.6	6.6	9.3	6.8	5.
Astúries	4.8	0.5	4.1	1.2	7.2	14.6	6.9	10.6	0.0	1.1	0.9	2.
Canàries	0.0	0.0	0.0	0.0	4.2	0.0	0.0	0.0	7.6	35.1	0.0	2.
Castella la N.	0.7	0.8	1.7	2.3	3.0	1.4	3.2	0.8	1.7	2.4	0.2	1.
Castella la V.	1.9	1.0	1.5	3.7	1.0	3.4	7.9	0.9	0.6	5.2	3.0	2.
Extremadura	0.7	0.6	0.5	0.7	1.0	0.9	1.2	1.3	0.2	0.9	0.2	0.
Galícia	0.2	1.2	3.4	0.6	3.0	0.6	11.1	0.0	0.5	3.6	0.0	1.
Lleó	0.0	0.3	2.2	1.0	4.2	0.0	4.7	0.0	0.0	6.3	0.0	1.
Múrcia	2.5	1.4	2.2	3.0	3.0	1.6	5.3	1.2	0.4	3.5	0.4	2.
Navarra	1.7	0.9	8.7	3.0	5.0	16.8	23.2	23.6	0.0	14.2	4.5	4.
País Basc	1.1	2.7	9.3	3.8	2.9	0.0	0.0	2.0	0.0	2.8	12.7	3.
Ceuta, Melilla	1.1	0.6	0.0	0.0	16.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	16.5	1.
Estranger	3.2	4.7	8.7	9.0	12.5	6.4	15.8	16.7	10.8	13.6	2.6	6.
Total	7.6	6.8	14.0	13.4	14.2	15.5	22.1	19.0	15.0	22.2	12.2	11.

2.4. IMMIGRACIÓ, DIMENSIÓ DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA I INTEGRACIÓ LINGÜÍSTICA.

Si classifiquem tots els immigrants espanyols provinents de terres no catalanes per la dimensió dels municipis on resideixen, apareix una uniformitat, no per esperada menys suggerent. És el que fa de forma sistemàtica la taula núm. 3.14. S'han dividit els municipis de la província de Barcelona en cinc categories i s'ha analitzat el grau de coneixement i ús del català dels immigrants de cada un d'aquests conjunts de municipis. Doncs bé, els resultats són perfectament sistemàtics i permeten establir i quantificar la següent constant, no pas nova, d'altra banda: el grau d'integració dels immigrants guarda una relació inversa amb la dimensió del municipi de residència, de tal manera que, com més grans són les poblacions, menys elevat és el grau d'integració dels immigrants, i a la inversa. La taula esmentada mostra amb precisió els nivells d'aquesta integració diferencial, tant pel que fa a entendre el català com a saber-lo parlar i a tenir-lo com a llengua familiar habitual.

Si empenyem l'anàlisi i observem la relació que s'estableix entre aquestes tres variables lingüístiques, cosa que s'intenta en la segona part de la taula esmentada, veiem que la disminució, en passar d'una variable a l'altra, segueix la mateixa regla.

No cal pas afegir que, amb totes aquestes manipulacions estadístiques, no descobrim pas res de nou, només constatem i precisem la incidència del nombre i concentració d'immigrants en la seva pròpia integració lingüística. Les proporcions d'immigrants espanyols de terres no catalanes de cada una d'aquestes categories de municipis, són les següents:

municipis de :	% d'immigrats s/ població total
menys de 5.000 h.	22.4
5 a 10.000 h.	35.1
10 a 25.000 h.	43.4
25 a 50.000 h.	43.4
més de 50.000 h.	47.8
Total prov. (s.B)	42.5

La immigració va pujant a mida que augmenta el volum demogràfic dels municipis. Als petits, la proporció d'immigrats no deixa de ser ja considerable (22.4% de la població total). En passar a la segona categoria de municipis es produeix un augment considerable, equivalent al 56.6%, alça que continua més atenuada en passar a les dues categories immediatament superiors (23.6%), entre les quals no hi ha diferència. En arribar als municipis més grans trobem un percentatge molt alt d'immigració (47.8%) sobre la població total, xifra que representa un nou augment de 10.1% respecte a l'anterior. Gairebé la meitat, doncs, de la població dels municipis més grans prové de terres no catalanes. És una dada que cal tenir molt en compte a l'hora d'interpretar la situació lingüística d'aquestes ciutats.

La taula següent (núm. 3.13 bis.) especifica, per hàbitats, la procedència dels immigrants. Hom observarà que no hi ha diferències realment importants d'un hàbitat a l'altre sinó que l'augment progressiu de la immigració es tradueix de manera força semblant entre les diverses categories d'origen dels immigrants. Els qui menys obeeixen aquesta tendència són els provinents de l'estranger.

Taula núm. 3.13 bis. PROPORCIÓ D'IMMIGRATS NO CATALANS SOBRE LA POBLACIÓ TOTAL PER LLOCS D'ORIGEN I HABITATS. 1975.

lloc d'origen	municipis de						Total
	- 5.000 h.	5-10.000 h.	10-25.000 h.	25-50.000 h.	+ 50.000 h. (s.B)		
Andalusia	12.4	20.1	25.0	23.3	26.5	23.6	
Aragó	1.5	1.8	2.1	2.5	2.5	2.3	
Astúries	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	
I. Canàries	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	
Castella la Nova	1.7	2.4	2.7	3.2	3.6	3.1	
Castella la Nova	0.9	1.2	1.2	1.6	1.8	1.5	
Extremadura	2.4	4.0	4.8	4.7	5.3	4.7	
Galícia	0.6	0.9	1.0	1.2	1.5	1.2	
Lleó	0.6	0.8	1.3	1.5	1.4	1.3	
Múrcia	1.4	2.3	3.0	3.1	3.5	3.0	
Navarra	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	
País Basc	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	
Ceuta, Melilla	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	
Estranger	0.6	1.0	1.5	1.3	1.0	1.1	
No consta	0.6						
Total	22.4	35.1	43.4	43.4	47.8	42.5	

Taula núm. 3.14

IMMIGRATS ESPANYOLS DE TERRES NO CATALANES: CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER GRANDÀRIA DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA A CATALUNYA. 1975

Municipis de	l'entén	el sap parlar	el té com a llengua familiar hab.
	%	%	%
- 5.000 h.	70.9	29.5	14.0
5-10.000 h.	65.3	22.8	9.6
10-25.000 h.	52.1	18.2	6.6
25-50.000 h.	51.1	16.5	5.5
+50.000 h. (s. B.)	48.7	15.0	4.5
Total (s. B)	52.1	17.1	5.9

Municipis de	índex		
- 5.000 h.	100	41	19
5-10.000 h.	100	34	14
10-25.000 h.	100	34	12
25.50.000 h.	100	32	10
+ 50.000 h. (s.B)	100	30	9
Total (s. B)	100	32	11

La taula núm.3.15 ens dóna dades precises sobre la integració lingüística dels immigrants andalusos residents als municipis més grans, demogràficament, de l'àrea estudiada. Per no allargar la llista, només hi posem aquells que el 1975 tenien més de 25.000 habitants. Hom s'adonarà fàcilment dels diferents graus d'integració dels immigrants esmentats segons els municipis on resideixen.

Taula núm. 3.15

CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ DELS IMMIGRATS ANDALUSOS RESIDENTS A CADA UNA DE LES CIUTATS DE MÉS DE 25.000 h. DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, SEN SE LA CAPITAL. 1975.

	entenen el català	el saben par- lar	el tenen com a llen- gua familiar hab.
	%	%	%
Badalona	41.4	9.1	3.1
Barcelona	-	-	-
Cerdanyola	39.0	12.8	2.1
Cornellà	39.5	8.4	1.9
Esplugues	46.7	12.5	3.2
Gavà	48.4	11.5	3.3
Granollers	64.4	27.7	4.8
L'Hospitalet	44.4	11.5	3.3
Igualada	61.6	27.8	12.1
Manresa	74.9	28.1	10.0
Mataró	55.0	25.0	4.0
Mollet	43.7	12.5	2.5
El Prat de Llobregat	36.4	8.8	1.7
Rubí	34.8	9.0	3.2
Sabadell	49.4	16.1	3.4
St. Adrià de B.	35.9	8.4	1.6
St. Boi de Llob.	42.6	12.9	2.5
St. Cugat del V.	67.1	19.2	4.7
St. Feliu de Llobregat	45.9	13.8	3.0
Sta. Coloma de Gram.	34.5	6.4	1.4
Terrassa	60.9	19.0	6.4
Vic	76.2	29.3	8.1
Viladecans	33.7	7.6	2.3
Vilanova i la Geltrú	54.7	18.5	6.5

N= 438.318

2.5. Any d'arribada

Es sabut que el Padró Municipal d'Habitants de 1975 només dóna dades sobre l'any d'arribada al municipi i no diu res sobre la data d'arribada a Catalunya per part d'aquells que no hi són nats. A efectes lingüístics és aquesta darrera data la que ens interessaria justament conèixer i comparar. Com que això no és possible intentarem treure partit de la informació que ens procura el Padró.

Deixarem a part tota la població nascuda a Catalunya i ens quedarem només amb els immigrants, els quals seran classificats per any d'arribada al municipi on residien en el moment de realitzar-se el Padró Municipal de 1975 i pel seu coneixement i ús de la llengua catalana. Ben aclarit aquest punt i conscients de les limitacions d'aquesta informació pel que fa a l'anàlisi lingüística, vegem la situació de conjunt.

2.5.1 El procés temporal de la immigració

Es obvi que, abans d'entrar en l'exposició de les dades pròpiament lingüístiques, hom desitgi fer-se una idea de conjunt sobre el fet de la immigració a Catalunya i a la nostra zona d'estudi específic, del seu volum, del ritme d'arribada i d'altres punts. Encara que el nostre estudi i les fonts sociolingüístiques que hem utilitzat no tinguin l'exactitud i precisió dels estudis específicament demogràfics, ens permeten obtenir algunes respostes a les qüestions plantejades.

Taula núm. 3.16

PROVÍNCIA DE BARCELONA (SENSE CAPITAL): CLASSIFICACIÓ DELS IMMIGRATS SEGONS ANY D'ARRIBADA AL MUNICIPI ON VIVIEN EL 1975.

Anys d'arribada	Nombre	%
1990-1899	53	0.0
1900-1909	1.277	0.3
1910-1919	6.160	0.5
1920-1929	18.180	1.6
1930-1939	20.119	1.8
1940-1949	48.514	4.4
1950-1959	168.740	14.7
1960-1964	216.206	18.8
1965-1969	258.303	22.5
1970-1975	<u>401.872</u>	<u>35.0</u>
Total	1.139.424	100

Observi's el moviment d'immigrats operat especialment a partir de 1950 a un ritme cada vegada més ràpid fins a 1975. El milió i escaig d'immigrats residents a la província de Barcelona, sense la capital) s'instal.laren al municipi on foren censats el 1975 en un espai de molt pocs anys.

Passem ara a observar aquest mateix moviment per comarques i dimensions de municipis. La taula següent, núm.3.17 , partint del nombre total d'immigrats censats com a residents a cada comarca i a cada municipi, els distribueix en percentatges corresponents al nombre d'arribats a cada un dels períodes temporals establerts. La suma de tots els percentatges d'una mateixa línia equival a 100 , o sigui, al nombre total d'immigrats residents a cada comarca, en la part superior de la taula, i a cada grup de municipis de les mateixes dimensions demogràfiques, en la segona part o inferior.

Taula núm. 3.17

PROVÍNCIA DE BARNA (SENSE LA CAPITAL): DISTRIBUCIÓ DELS IMMIGRATS SEGONS ANY D'ARRIBADA AL MUNICIPI ON VIVIEN EL 1975, PER COMARQUES I DIMENSIÓ DELS MUNICIPIIS. 1975.

Comarques:	Anys d'arribada:			
	abans de 1950	1950-59	1960-69	1970-75
	%	%	%	%
Baix Llobregat	5.2	10.7	43.8	39.9
Barcelonès (s.B)	7.4	13.5	43.4	35.5
Maresme	8.7	13.7	44.3	33.1
Vallès Occid.	11.4	20.1	39.4	28.7
Vallès Orient.	4.9	8.5	38.7	47.5
Alt Penedès	9.6	14.5	39.2	36.5
Garraf	15.6	16.5	33.6	34.2
Osona	8.7	17.8	38.3	34.9
Anoia	7.6	15.7	42.5	34.0
Bages	17.8	26.8	31.8	23.3
Berguedà	18.5	25.6	26.7	29.2
Total	8.4	14.8	41.6	35.2
Munic.de < 5.000 h.	8.9	14.7	38.5	37.7
De 5-10.000 h.	8.7	13.6	37.9	39.6
De 10-25.000 h.	6.9	11.4	40.4	41.2
De 25-50.000 h.	7.4	11.3	36.7	44.6
Més de 50.000 h. (s.B.)	8.7	16.7	43.9	30.6
Total	8.4	14.8	41.6	35.2

La part superior de la taula anterior, núm.3.17 classifica els immigrants de cada comarca segons anys d'arribada al municipi on vivien al moment de confeccionar-se el padró. Hom s'adonarà fàcilment de la progressió ràpida de la immigració a tot arreu, malgrat les diferències intercomarcals existents. Hi ha unes comarques que podríem qualificar de precoces pel fet que, ja abans de 1950 presentaven proporcions més elevades d'immigració que les altres i que la mitjana general. Dit d'altra manera, sens dubte més precisa, són comarques amb un percentatge remarcable d'immigració antiga, cosa que pot significar que anys després no n'han rebuda tanta com algunes altres, proporcionalment. Destaquen en aquest grup el Berguedà, el Bages, el Garraf i el Vallès Occidental. La dècada dels 50 és de forta expansió immigratòria arreu, però més especialment a la majoria de comarques que abans n'hem dit precoces. Però el contingent més àlgid d'immigrants es situa pràcticament a tot arreu als deu anys següents (1960-69) amb una mitjana del 41.6% del total. Les xifres aparentment més baixes del període següent són sens dubte significatives, però cal tenir en compte que només comprenen sis anys (1970-1975). Si fos una dècada completa no solament aquestes xifres serien diferents sinó que modificarien totes les anteriors puix que es tracta de la distribució percentual en el temps del total d'immigrants residents a cada comarca el 1975, data de la recollida de la informació que presentem.

El fet que en definitiva volem remarcar, per la transcendència que té en el nostre estudi sociolingüístic, és que més d'un 75% dels immigrants no catalans, portaven 15 o menys anys de residència al municipi en el moment de fer-se el cens lingüístic de la província de Barcelona, període de temps que coincideix amb la darrera etapa del règim franquista.

Per grups de municipis de la mateixa dimensió, hi ha algunes diferències significatives. Als municipis més petits i als més grans, el major nombre d'immigrats és el dels arribats entre 1960-69, mentre que als municipis mitjans (de 5 a 50.000 habitants) el contingent més elevat d'immigrats el constitueix els arribats entre 1970-75.

2.5.2 Temps de permanència i catalanització

Després de veure com es distribueixen els immigrants residents a la província de Barcelona per durada de permanència i localització a comarques i grups de municipis, podem entrar en el tema específic del nostre estudi que és la seva integració lingüística. Ho farem, primer, de forma sintètica distingint tres grans períodes d'arribada i analitzant per a cada període els graus de coneixement i ús del català per part dels immigrants que hi són compresos. Ens valdrem de la taula següent.

Taula núm. 3.18

CONEIXEMENT I ÚS DEL CATALÀ PER PART DELS IMMIGRATS PER EPOCA D'ARRIBADA AL MUNICIPI ON RESIDIEN EL 1975.

períodes d'arribada	entenent el català	el saben parlar	el tenen com a llengua familiar habitual
	%	%	%
Abans de 1900	100	81.1	81.1
de 1900 a 1949	90.2	59.6	38.8
de 1950 a 1975	51.6	17.2	6.2
Total	54.8		

Pràcticament la totalitat dels arribats abans de 1950, al municipi on residien el 1975, entenen el català i una majoria absoluta el saben parlar. Però tots aquests només equivalen al 8.7% de la població immigrada. El 91.2% restant ha arribat entre 1950 i 1975. Encara que una majoria absoluta d'aquests darrers ja comprèn el català, només el sap parlar prop d'una cinquena part i una exíguua proporció ja el té com a llengua familiar habitual.

La visió de conjunt reduïda a tres grans períodes de permanència dels immigrants, si té l'avantatge de fornir una primera aproximació general al tema, té l'inconvenient de passar per alt els matisos importants que ens pot procurar una anàlisi temporal o cronològica més detallada, en particular la que es refereix al període 1940-1975 que, a més de ser el més recent, comprèn el 95% de tots els immigrants presents a la província de Barcelona, sense la capital, el 1975. Aquestes dades més especificades ens les ofereix la taula següent.

Taula núm. 3.19

COMPRESIÓ I ÚS DEL CATALÀ PER PART DELS IMMIGRATS ARRIBATS, AL MUNICIPI ON VIVIEN EL 1975, ENTRE 1950 i 1975. PROVÍNCIA DE BARCELONA, SENSE LA CAPITAL.

Anys d'arribada	Entén el català	el sap parlar	el parla en família
1940-49	87.9	49.3	26.2
1950-59	73.9	30.0	11.8
1960-64	58.0	18.5	6.0
1965-69	50.7	14.9	4.7
1970-75	39.4	12.5	5.0

El pas del temps o els anys de residència és un factor important en l'aprenentatge del català. Només cal fixar-se, per comprovar-ho, com evolucionen les xifres de comprensió i ús del català per part dels immigrants arribats al municipi on viuen de 1940 ençà. Tot rau a saber si el procés de catalanització pràcticament espontani, per falta d'una acció conjunta i institucionalitzada, realitzat fins a 1975, s'accelerará a partir d'aquesta data.

2.5.3 Any d'arribada, comarca i hàbitat.

La taula nùm. 3.20 ens mostra que ni per comarques ni per hàbitats de residència no hi ha gaires desigualtats de comprensió del català entre els arribats de 1900 a 1949. Malgrat això, comencen a aflacar lleument les comarques i ciutats que esdevindran posteriorment més deficitàries. Els veritables desnivells entre comarques i entre hàbitats apareixen en la columna corresponent als arribats els darrers 25 anys (1950-75). De totes maneres la comprensió del català per part dels no nascuts a Catalunya, arribats entre 1950-75 al municipi on vivien en fer-se el cens, és bon tros majoritària a tot arreu, tret del Baix Llobregat, el Barcelonès (s. B) i a les ciutats de més de 50.000 h. (s. B), llocs en tots els quals les proporcions s'acosten encara a la meitat.

Vista de conjunt, la situació global dels immigrants és aquesta: el 54.8% de tots els residents a la província de Barcelona entenen el català parlat. Recordem que aquesta informació es refereix a 1975 i que, després, s'han produït dos fenòmens de gran interès. El primer és la disminució del flux d'immigrants. El segon, l'evolució que haurà seguit el procés de comprensió del català, tant per part dels immigrants residents ja abans de 1975, com dels arribats posteriorment. Aquest segon procés, no solament acusarà l'evolució espontània que les nostres dades permeten de preveure com a positiva, sinó els efectes inicials -només inicials, remarquem-ho bé- de l'acció institucionalitzada de l'administració autonòmica. D'altra banda, cal tenir present que l'evolució de la comprensió del català només és un aspecte de la integració lingüística, en resten d'altres tant o més decisius com són, per exemple, la capacitat de parlar-lo, la freqüència i circumstàncies del seu ús real, familiar i social, la lectura, l'escriptura...

Taula núm. 3.20

COMPRESIÓ DEL CATALÀ DELS NO NASCUTS A CATALUNYA SEGONS ANY D'ARRIBADA AL MUNICIPI ON VIVIEN EL 1975, PER COMARQUES I HÀBITATS DE RESIDÈNCIA. 1975.

Comarques:	abans de 1900	1900-1949	1950-75	Total
Baix Llobregat	---	91.3	45.4	47.8
Barcelonès (s.B)	100	84.6	44.6	47.2
Maresme	---	94.4	63.3	66.0
Vallès Oc.	100	90.4	53.6	57.8
Vallès Or.	---	94.3	59.2	60.9
Alt Penedès	100	94.8	64.2	67.3
Garraf	---	95.3	55.9	62.1
Osona	100	94.1	81.0	82.1
Anoia	---	98.1	65.8	68.3
Bages	100	95.2	74.2	77.9
Berguedà	---	94.7	75.2	79.0
Municipis de:				
- 5.000 h.	100	97.0	71.0	73.3
5-10.000 h.	100	94.8	64.6	67.2
10-25.000 h.	---	91.0	52.3	54.9
25-50.000 h.	---	90.4	51.0	53.8
+ 50.000 (s.B)	100	88.7	47.9	51.6
Total província				
(s.B)	100	90.2	51.6	54.8
	N= 53	N= 94.253	N= 1.045.143	N= 1.139.448

Taula núm. 3.21

COMPRESIÓ DEL CATALÀ PER PART DELS DARRERS ARRIBATS AL MUNICIPI ON VIVIEN EL 1975 (DADES REFERIDES EXCLUSIVAMENT ALS NO NASCUTS A CATALUNYA).

Comarca de residència	Arribats de 1950 a 1959	1960-64	1965-69	1970-75
	%	%	%	%
Baix Llobregat	76.6	54.1	45.2	33.4
Barcelonès (s.B)	65.2	49.7	44.2	34.2
Maresme	81.6	69.3	62.5	52.4
Vallès Oc.	72.1	57.5	51.0	39.7
Vallès Or.	85.5	79.2	62.0	47.5
Alt Penedès	85.7	78.4	66.4	47.8
Garraf	78.1	61.5	59.6	40.9
Osona	92.9	84.7	81.5	72.7
Anoia	83.9	70.0	68.0	53.5
Bages	86.0	79.0	73.5	57.3
Berguedà	88.4	87.3	85.9	53.4
Total prov. (s. B)	73.9	58.0	50.7	39.4

N= 1.045.143

Si analitzem més en concret la situació dels arribats durant els darrers 25 anys, tal com apareix a la taula 3.21, veurem que hi ha una gran regularitat en el descens de la comprensió a mida que ens acostem a anys més recents o, si voleu, en l'augment de comprensió, si ens n'allunyem.

COMPRESIÓ DEL CATALÀ DELS IMMIGRATS PER ANY D'ARRIBADA I DIMENSIO DEL MUNICIPI DE RESIDÈNCIA. 1975

Anys d'arribada	Dimensió municipis			
	% + 50.000 h. (s. Barna.)	% de 25 a 50.000 h.	% de 10 a 25.000 h.	% de 5 a 10.000 h.
De 1930-39	90.6	91.0	91.5	94.2
1940-49	85.3	89.0	89.4	94.6
1950-59	70.3	75.4	77.0	87.1
1960-64	53.4	61.3	60.1	74.3
1965-69	45.7	53.7	51.0	67.8
1970-75	33.4	40.1	43.3	51.0

menys de
5.000 h.

El temps de residència és un factor d'integració lingüística dels immigrants. Però no juga el mateix pes a tot arreu, sinó que varia segons les dimensions dels municipis, circumstància relacionada amb el nombre i la densitat dels immigrants.

2.5.4. Relació entre nombre d'immigrats i grau d'integració lingüística.

Les taules 3.23 i 3.24 mostren dos exemples de la relació que s'estableix, d'una banda, entre la proporció d'autòctons i el grau de coneixement i ús de la llengua catalana i, d'altra ban da, entre el percentatge d'andalusos a cada comarca i el grau de coneixement i ús del català per part dels mateixos andalusos.

Taula núm. 3.23

RELACIÓ ENTRE % D'AUTOCTONS DELS P.P.C.C. I GRAU DE CONEIXEMENT I ÚS DE LA LLENGUA CATALANA, PER COMARQUES. 1975. CLASSIFICACIONS DE MÉS A MENYS.

	% d'autòc tons PP.CC.	% de compren sió del cat.	% que saben parlar-lo	% que el tenen com a llengua familiar hab.
Osona	1	1	1	1
Berguedà	2	2	2	2
Alt Penedès	3	4	3	3
Bages	4	3	4	4
Anoia	5	5	5	5
Maresme	6	6	6	6
Garraf	7	7	7	8
Vallès Or.	8	8	8	7
Vallès Oc.	9	9	9	9
Baix Llobregat	10	10	10	10
Barcelonès (s.B)	11	11	11	11

Aquesta taula classifica, de forma ordinal de més a menys, les comarques, en funció del percentatge de població nascuda als PP.CC. que hi ha a cadascuna i del grau de coneixement i ús de ca talà de cada població total comarcal. Fixeu-vos com, a cada comarca, li correspon pràcticament el mateix número d'ordre en cadascuna de les columnes, cosa que posa en relleu la correspondència existent entre proporció d'immigrants i coneixement i utilització de la llen gua catalana. Les excepcions són poques i per diferències mínimes.